HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera întâi)

24 mai 2007 *

În cauza T-289/01,

Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, fostă Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland AG, cu sediul în Köln (Germania), reprezentată de W. Deselaers, B. Meyring și E. Wagner, avocats,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată inițial de domnul S. Rating, ulterior de domnul P. Oliver, de doamna H. Gading și de domnul M. Schneider și în final de domnii W. Mölls și R. Sauer, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: germana.

susținută de

Landbell AG für Rückhol-Systeme, cu sediul în Mainz (Germania), reprezentată de A. Rinne și A. Walz, avocats,

intervenientă,

având ca obiect anularea articolului 3 din Decizia 2001/837/CE a Comisiei din 17 septembrie 2001, în cadrul unei proceduri inițiate în temeiul articolului 81 din Tratatul CE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cauzele COMP/34493 — DSD, COMP/37366 — Hofmann + DSD, COMP/37299 — Edelhoff + DSD, COMP/37291 — Rechmann + DSD, COMP/37288 — ARGE și alte cinci întreprinderi + DSD, COMP/37287 — AWG și alte cinci întreprinderi + DSD, COMP/37526 — Feldhaus + DSD, COMP/37254 — Nehlsen + DSD, COMP/37252 — Schönmakers + DSD, COMP/37250 — Altvater + DSD, COMP/37246 — DASS + DSD, COMP/37245 — Scheele + DSD, COMP/37244 — SAK + DSD, COMP/37243 — Fischer + DSD, COMP/37242 — Trienekens + DSD, COMP/37267 — Interseroh + DSD) (JO L 319, p. 1), sau anularea, în subsidiar, a acestei decizii în întregime și anularea angajamentului reclamantei reprodus în considerentul (72) al acestei decizii,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE
(Camera întâi),

compus din domnul R. García-Valdecasas, președinte, domnul J. D. Cooke și doamna I. Labucka, judecători,

grefier: doamna K. Andová, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 și 12 iulie 2006,

pronunță prezenta

Hotărâre

Cadrul juridic

A — *Decret privind prevenirea producerii de deșeuri de ambalaje*

1 La 12 iunie 1991, guvernul german a adoptat Verordnung über die Vermeidung von Verpackungsabfällen [decret privind prevenirea producerii de deșeuri de ambalaje (BGBl. 1991 I, p. 1234)], a cărui versiune revizuită – aplicabilă în prezenta cauză – a intrat în vigoare la 28 august 1998 (denumit în continuare „decretul" sau „decretul privind ambalajele"). Acest decret are ca obiect prevenirea și diminuarea repercusiunilor asupra mediului ale deșeurilor de ambalaje. În acest scop, decretul obligă producătorii și distribuitorii să recupereze și să valorifice ambalajele de vânzare uzate, în afara sistemului public de eliminare a deșeurilor.

2 Potrivit articolului 3 alineatul (1) din decret, ambalajele de vânzare (denumite în continuare „ambalajele") sunt acelea care ambalează, la punctele de vânzare, un articol destinat consumatorului final. Este vorba, de asemenea, de ambalaje utilizate de comercianți, de restaurante și de alți prestatori de servicii cu scopul de a permite sau de a facilita livrarea produselor către consumatorul final (ambalaje de serviciu), precum și de vesela și tacâmurile de unică folosință.

3 La articolul 3 alineatul (7) din decret, producătorul este definit ca fiind orice persoană care produce ambalaje, materiale pentru ambalaje sau produse care permit fabricarea directă a ambalajelor, precum și orice persoană care introduce ambalaje pe teritoriul german. În privința distribuitorului, articolul 3 alineatul (8) din decret prevede că este vorba despre orice persoană care pune în circulație ambalaje, materiale pentru ambalaje sau produse care permit fabricarea directă a ambalajelor ori mărfuri ambalate, indiferent de nivelul circuitului de distribuție. Societățile de vânzare prin corespondență constituie, de asemenea, distribuitori în sensul decretului. În sfârșit, consumatorul final este definit în principal la articolul 3 alineatul (10) din decret ca fiind orice persoană care nu mai revinde marfa în forma în care aceasta i-a fost livrată.

4 Producătorii și distribuitorii de ambalaje își pot îndeplini în două moduri obligația de preluare și de recuperare care le este impusă prin decret.

5 Pe de o parte, conform articolului 6 alineatele (1) și (2) din decret, producătorii și distribuitorii trebuie să preia în mod gratuit ambalajele utilizate de consumatorii finali, la punctul de vânzare sau în proximitatea acestuia, și să le supună unei recuperări (denumit în continuare „sistemul individual"). Obligația de preluare a unui distribuitor se limitează la tipurile, formele și mărimile de ambalaje, precum și la produsele ambalate care fac parte din gama sa de produse. Pentru distribuitorii care dispun de suprafețe de vânzare mai mici de 200 m^2, obligația de preluare este limitată la ambalajele produselor ce poartă mărcile vândute de distribuitor [articolul 6 alineatul (1) a patra și a cincea teză din decret]. Potrivit articolului 6 alineatul (1) a treia teză din decret, în cadrul unui sistem individual, distribuitorul trebuie să semnaleze consumatorului final posibilitatea de restituire a ambalajului „prin panouri ușor de recunoscut și lizibile".

6 Pe de altă parte, potrivit articolului 6 alineatul (3) prima teză din decret, producătorii și distribuitorii se pot afilia la un sistem care asigură o colectare regulată, pentru

întregul teritoriu de desfacere al distribuitorului, a ambalajelor de vânzare uzate de la consumatorul final sau din proximitatea domiciliului acestuia, cu scopul de a le supune unei recuperări (denumit în continuare „sistemul colectiv"). Producătorii și distribuitorii care aderă la un sistem colectiv sunt exonerați de obligațiile de preluare și de recuperare pentru toate ambalajele acoperite de acest sistem. Potrivit punctului 4 alineatul (2) a doua teză din anexa I la articolul 6 din decret, producătorii și distribuitorii trebuie să evidențieze participarea lor la un sistem colectiv „prin etichetare sau prin orice alt mijloc adecvat". Astfel, aceștia pot menționa participarea lor pe ambalaje sau pot utiliza alte măsuri, cum ar fi, de exemplu, o informare a clientelei la locul de vânzare sau o notă atașată ambalajului.

7 Potrivit articolului 6 alineatul (3) a unsprezecea teză din decret, sistemele colective trebuie să fie agreate de autoritățile competente ale landurilor în cauză. Pentru a fi agreate, aceste sisteme trebuie, în special, să aibă un grad de acoperire care să cuprindă teritoriul cel puțin al unui land, să realizeze colectări regulate în proximitatea domiciliului consumatorilor și să fi semnat acorduri cu colectivitățile locale însărcinate cu gestiunea deșeurilor. Orice întreprindere care îndeplinește aceste condiții într-un land poate organiza acolo un sistem colectiv agreat.

8 Începând cu 1 ianuarie 2000, sistemele individuale și sistemele colective sunt obligate să respecte aceleași rate de recuperare. Aceste rate, care figurează în anexa I la decret, variază în funcție de materialul din care este fabricat ambalajul. Îndeplinirea obligațiilor de preluare și de recuperare este garantată, în cazul sistemului individual, prin atestări eliberate de experți independenți și, în cazul sistemului colectiv, prin furnizarea de date verificabile asupra cantităților de ambalaje colectate și recuperate.

9 Pe de altă parte, articolul 6 alineatul (1) a noua teză din decret indică faptul că, dacă un distribuitor nu își îndeplinește obligația de preluare și de recuperare prin intermediul sistemului individual, trebuie să facă acest lucru prin intermediul unui sistem colectiv.

10 În această privință, în observațiile din 24 mai 2000, comunicate Comisiei în cadrul procedurii administrative (denumite în continuare „observațiile autorităților germane"), autoritățile germane au indicat faptul că decretul privind ambalajele permitea unui distribuitor să combine preluarea în proximitatea spațiului comercial, în cadrul unui sistem individual, și colectarea din proximitatea consumatorului final, în cadrul unui sistem colectiv, prin participarea la sistemul colectiv doar pentru o parte din ambalajele puse în circulație pe piață de acesta.

11 În cadrul observațiilor autorităților germane, a fost, de asemenea, indicat faptul că, dacă distribuitorul alegea să participe la un sistem colectiv pentru totalitatea ambalajelor pe care le comercializa, acesta nu mai era supus obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatele (1) și (2), ceea ce însemna că o soluție de eliminare individuală *a posteriori* nu era posibilă. În schimb, dacă distribuitorul alegea să participe de la început la un sistem individual, o participare ulterioară la un sistem colectiv era posibilă dacă rata de recuperare nu era atinsă în cadrul eliminării individuale.

B — *Sistem colectiv al Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, contract de utilizare a logoului și contract de servicii*

12 Începând din 1991, Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH (denumită în continuare „reclamanta" sau „DSD") este singura societate care operează un sistem colectiv pe întreg teritoriul german (denumit în continuare „sistemul DSD"). În acest scop, DSD a obținut aprobarea autorităților competente ale tuturor landurilor în anul 1993.

13 Pentru a recurge la sistemul DSD, producătorii și distribuitorii trebuie să semneze cu DSD un contract care să le confere dreptul de a utiliza logoul Der Grüne Punkt, care corespunde mărcii colective Der Grüne Punkt, al cărei titular este DSD. În

schimb, producătorii și distribuitorii în cauză plătesc o redevență către DSD. Contractul de utilizare a logoului face obiectul Deciziei 2001/463/CE a Comisiei din 20 aprilie 2001 privind o procedură de aplicare a articolului 82 [CE] (cauza COMP D3/34493 — DSD) (JO L 166, p. 1). Această decizie face obiectul acțiunii în anulare introduse de reclamantă în cauza T-151/01, DSD/Comisia.

14 În cadrul sistemului DSD, reclamanta nu colectează și nu recuperează ea însăși ambalajele uzate care poartă logoul Der Grüne Punkt, ci subcontractează acest serviciu unor întreprinderi de colectare. Raporturile dintre DSD și aceste întreprinderi sunt reglementate printr-un contract-tip, modificat în mai multe rânduri, care are ca obiect crearea și operarea unui sistem de colectare și de triere a ambalajelor (denumit în continuare „contractul de servicii"). Odată triate, aceste materiale sunt transportate la un centru de reciclare pentru a fi recuperate.

Situația de fapt

15 La 2 septembrie 1992, DSD a notificat Comisiei, pe lângă statutul său, un anumit număr de acorduri, printre care contractul de servicii – singurul acord care este relevant pentru prezenta cauză –, cu scopul de a obține o atestare negativă sau, în lipsa acesteia, o decizie de exceptare.

16 La 27 martie 1997, Comisia a publicat în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* (JO C 100, p. 4), comunicarea solicitată la articolul 19 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3), în care aceasta anunța intenția sa de a se pronunța în favoarea acordurilor notificate.

17 În această comunicare, Comisia arăta, în special, că DSD își asumase o serie de angajamente față de aceasta, printre care acela de a nu obliga întreprinderile de colectare să lucreze în exclusivitate pentru DSD și angajamentul de a nu constrânge aceste întreprinderi să utilizeze containerele sau alte instalații de colectare exclusiv în scopul executării contractului de servicii. DSD precizase totuși că cel de-al doilea angajament nu se aplica atunci când utilizarea containerelor și a instalațiilor de colectare de către terți era incompatibilă cu „exceptarea acordată de autorități", când decretul privind ambalajele sau alte texte conțineau prevederi contrare ori când această utilizare era inacceptabilă din alte motive, legate, de exemplu, de utilizarea de substanțe nocive. DSD a indicat, în egală măsură, că utilizarea de către terți a containerelor și a altor instalații de colectare putea fi luată în considerare în calculul remunerației întreprinderilor de colectare [considerentele (66) și (67) ale comunicării în Jurnalul Oficial, considerentele (71) și (134) ale deciziei atacate].

18 Ca urmare a publicării acestei comunicări în Jurnalul Oficial, Comisia a primit observații din partea unor terți interesați privind diferite aspecte ale aplicării contractului de servicii. Acești terți au precizat că, în practică, contrar angajamentelor citate anterior, DSD nu le permitea accesul liber la instalațiile de colectare utilizate de cocontractanții DSD [considerentele (76) și (77) ale deciziei atacate]. În decizia atacată, Comisia arată, astfel, că DSD ceruse ca utilizarea acestor instalații de către concurenții săi să nu se realizeze decât cu acordul său. Această cerere figura printre motivele unei plângeri depuse în temeiul articolului 82 CE de către Vereinigung für Wertstoffrecycling (denumită în continuare „VfW") și constituia, de asemenea, obiectul unui litigiu în fața Landgericht Köln (Tribunalul Regional din Köln, Germania) [considerentele (57) și (136) ale deciziei atacate].

19 În această cauză, DSD a introdus o acțiune, în temeiul legii germane privind concurența neloială, împotriva unui sistem individual, VfW, care dorea să utilizeze în mod gratuit instalațiile de colectare folosite de sistemul DSD în anumite spitale germane. În această cauză a fost pronunțată de către Landgericht Köln Hotărârea din 18 martie 1997, în care DSD a avut câștig de cauză, în sensul că instanța germană

a declarat ilegală utilizarea în comun, cu titlu gratuit, a instalațiilor de colectare ce făceau parte din sistemul DSD. În această hotărâre, Landgericht Köln a indicat de asemenea că, ținând seama de împrejurările speței, o compensare potrivită pentru o asemenea utilizare în comun nu putea fi obținută decât dacă VfW plătea direct către DSD un fel de redevență în schimbul utilizării în comun a acestor instalații de colectare.

20 În acest context, Comisia a informat DSD, printr-o scrisoare din 21 august 1997, că un comportament constând în împiedicarea terților să utilizeze instalațiile de colectare ale cocontractanților săi ar putea intra sub incidența articolului 82 CE și a subliniat importanța pe care o putea avea acest comportament în privința procedurii de exceptare, în măsura în care, conform celei de a patra condiții enunțate în articolul 81 alineatul (3) CE, un acord notificat cu scopul obținerii unei exceptări nu trebuie să ofere posibilitatea de a elimina concurența în ceea ce privește o parte semnificativă a produselor în cauză.

21 După această luare de poziție a Comisiei, DSD a oferit următorul angajament pentru a răspunde preocupărilor expuse de această instituție în scrisoarea sa din 21 august 1997 [considerentele (58), (72) și (137) ale deciziei atacate]:

„[DSD] este dispusă să renunțe să introducă împotriva VfW, precum și în alte cazuri similare, acțiuni pentru încetarea utilizării de tipul celor descrise în hotărârea pronunțată de [Landgericht Köln] la 18 martie 1997. Rămâne posibilă exercitarea dreptului la informare și a dreptului la despăgubire față de întreprinderile de colectare legate prin contract de [DSD]."

Decizia atacată

22 La 17 septembrie 2001, Comisia a adoptat Decizia 2001/837/CE privind o procedură inițiată în temeiul articolului 81 CE și a articolului 53 din Acordul privind SEE

(cauzele COMP/34493 — DSD, COMP/37366 — Hofmann + DSD, COMP/37299 — Edelhoff + DSD, COMP/37291 — Rechmann + DSD, COMP/37288 — ARGE și alte cinci întreprinderi + DSD, COMP/37287 — AWG și alte cinci întreprinderi + DSD, COMP/37526 — Feldhaus + DSD, COMP/37254 — Nehlsen + DSD, COMP/37252 — Schönmakers + DSD, COMP/37250 — Altvater + DSD, COMP/37246 — DASS + DSD, COMP/37245 — Scheele + DSD, COMP/37244 — SAK + DSD, COMP/37243 — Fischer + DSD, COMP/37242 — Trienekens + DSD, COMP/37267 — Interseroh + DSD) (JO L 319, p. 1, denumită în continuare „decizia atacată" sau „decizia").

23 Aprecierea efectuată de Comisie în decizia atacată are ca punct de plecare cererea formulată de DSD pentru a obține o atestare negativă sau, în caz contrar, o decizie de exceptare, în privința contractului de servicii.

A — *Cu privire la relația contractuală dintre DSD și întreprinderile de colectare*

24 DSD nu colectează ea însăși ambalajele, ci apelează la întreprinderi de colectare cu care încheie un contract de servicii. În temeiul articolului 1 din acest contract-tip, DSD încredințează fiecărei întreprinderi de colectare sarcina exclusivă de a colecta și de a tria ambalajele într-o zonă determinată conform unui sistem colectiv, pe o durată de aproximativ 15 ani (denumită în continuare „clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderii de colectare" sau „clauza de exclusivitate").

25 Această colectare se face în containere plasate în apropierea domiciliului consumatorilor în cauză sau prin ridicarea ori golirea sacilor din plastic sau a recipientelor distribuite consumatorilor de către întreprinderea de colectare. Aceasta este proprietara containerelor și a ambalajelor depozitate acolo sau pe care

le-a colectat. Trierea materialelor colectate revine întreprinderii de colectare și se efectuează, în general, într-un centru de triere specializat. Fiecare întreprindere de colectare este remunerată de DSD în funcție de greutatea fiecărui tip de material, de costul tratării deșeurilor și de rata de succes a colectării [considerentele (32), (45) și (51) ale deciziei atacate].

26 Cu titlu incident, în decizia atacată se arată că întreprinderile de colectare ridică, în general, și tipăriturile (ziare și reviste) în același timp cu ambalajele din hârtie și carton. Or, cum aceste tipărituri, care reprezintă în jur de 75 % din acest tip de materiale, nu fac parte din sarcinile care îi revin DSD, colectarea lor nu este remunerată de DSD [considerentul (32) al deciziei atacate].

B — *Apreciere privind articolul 81 alineatul (1) CE*

27 În cadrul acestei aprecieri, decizia atacată privește două aspecte ale contractului de servicii.

1. *Cu privire la clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderii de colectare*

28 În primul rând, în decizia atacată se relevă că această clauză de exclusivitate în favoarea întreprinderii de colectare, inclusă în toate contractele de servicii încheiate între DSD și cocontractanții săi, are drept efect împiedicarea celorlalte întreprinderi de colectare să își ofere serviciile către DSD [considerentele (122)-(124) ale deciziei atacate].

29 Pentru a analiza această clauză conform articolului 81 alineatul (1) CE, Comisia examinează, în primul rând, situația cererii pe piața germană pentru colectarea și trierea ambalajelor de la consumatori (denumită în continuare „piața colectării de la consumatori"). În această privință, decizia atacată arată că DSD tratează aproximativ 70 % din ambalajele susceptibile de a fi colectate în Germania și cel puțin 80 % din cererea de pe piața colectării de la consumatori. Ponderea DSD este deci determinantă atât la nivel național, unde constituie singurul sistem colectiv disponibil, cât și la nivelul celor 500 de teritorii acoperite de contractele de servicii [considerentele (126) și (127) ale deciziei atacate].

30 În privința ofertei, decizia atacată subliniază, în continuare, că un număr mare de întreprinderi oferă servicii de colectare. În decizie se indică, în egală măsură, că „în prezent este improbabil, mai ales din rațiuni de economie de spațiu și de logistică, ca un alt sistem de colectare de la consumatori privați să se adauge celui deja înființat de DSD". Din contră, decizia arată că „este mult mai realist să se considere că un sistem colectiv potențial concurent și/sau un sistem individual vor coopera cu întreprinderile care asigură deja în prezent serviciile de colectare pentru DSD în cadrul contractului de servicii, întrucât infrastructura de colectare instalată în proximitatea gospodăriilor prezintă caracteristicile unei strangulări". Astfel, potrivit Comisiei, instalarea de containere de colectare care să se adauge celor utilizate de sistemul DSD ar putea fi avută în vedere, de către alte întreprinderi de colectare decât cocontractanții DSD, numai în anumite locuri de colectare asimilabile gospodăriilor, cum ar fi spitale sau cantine, cu rezerva respectării anumitor condiții în materie de logistică și de ambalaje. În decizie se consideră totuși că astfel de posibilități sunt relativ puțin importante din punct de vedere economic și că este, așadar, puțin probabil ca, pe durata contractului, întreprinderile de colectare excluse să aibă posibilități importante de a-și propune serviciile pe fiecare teritoriu contractual vizat de un contract de servicii al DSD [considerentele (127) și (128) ale deciziei atacate].

31 Pe de altă parte, în decizie se arată că durata clauzei de exclusivitate joacă un rol determinant în aprecierea efectelor sale asupra concurenței, deoarece, cu cât această

durată este mai importantă, cu atât clauza are drept efect privarea pe termen lung a întreprinderilor de colectare care nu sunt cocontractanți ai DSD de posibilitatea de a prezenta o ofertă pentru a satisface cererea celui mai important sistem colectiv german [considerentele (129) și (130) ale deciziei atacate].

32 Potrivit acestei analize, Comisia constată că accesul întreprinderilor de colectare pe piața colectării de la consumatori este limitat în mod sensibil, ceea ce contribuie semnificativ la închiderea piețelor dintr-o parte semnificativă a pieței comune. În consecință, clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderii de colectare constituie o restrângere a concurenței potrivit articolului 81 alineatul (1) CE [considerentul (132) al deciziei atacate]. Întrebată asupra acestui punct în cadrul ședinței, DSD a indicat că nu contestă această analiză.

2. *Cu privire la accesul la instalațiile întreprinderilor de colectare*

33 În al doilea rând, în decizia atacată se examinează măsura în care un concurent al DSD poate avea acces la instalațiile întreprinderilor de colectare. În această privință, Comisia arată că, din punctul său de vedere, ar fi avut loc o restrângere a concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE „dacă contractul de servicii ar fi fost astfel conceput, încât să priveze concurenții DSD de accesul la infrastructura de colectare" [considerentul (133) al deciziei atacate].

34 Pentru a se susține această afirmație, în decizie se invocă, pe de o parte, faptul că instalațiile întreprinderilor de colectare au „o importanță concurențială specială din cauza strangulării reprezentate de infrastructura de colectare situată în proximitatea gospodăriilor". Astfel, în decizie se arată că acest tip de colectare se efectuează, ca regulă generală, direct de la toți consumatorii din cadrul unei colectivități teritoriale

(sistemele de colectare), făcând excepție sistemele de colectare voluntară (centrele de colectare a deșeurilor), care nu există decât în mod punctual. În decizie se indică de asemenea că, din motive de logistică, colectarea de la gospodării nu poate, în general, să fie realizată în condiții de costuri optime decât de către un număr limitat de întreprinderi de colectare. În plus, în decizie se subliniază că, din cauza limitărilor de spațiu, precum și a tradițiilor bine stabilite ale consumatorilor privați în materie de colectare, un singur recipient de colectare pentru fiecare tip de material (cum ar fi sticla, hârtia sau ambalajele ușoare) poate fi pus la dispoziție în locurile de depozitare. Astfel de împrejurări constituie motivul esențial pentru care, de obicei, o singură întreprindere de colectare se angajează să colecteze atât deșeurile menajere, cât și materialele reciclabile [considerentul (133) al deciziei atacate coroborat cu considerentele (92) și (93) ale aceleiași decizii]. Pe de altă parte, în decizie se amintește că, în urma publicării comunicării în Jurnalul Oficial, au fost exprimate anumite temeri privind atingeri aduse concurenței. Comisia se referă aici la faptul că, în această împrejurare, mai mulți terți interesați au arătat că, în mod contrar unei prime serii de angajamente prezentate de DSD (a se vedea punctul 17), această întreprindere nu permitea terților accesul liber la instalațiile de colectare ale cocontractanților săi, impunând obținerea acordului său pentru utilizarea în comun a acestor instalații [considerentul (133) al deciziei atacate coroborat cu considerentele (76) și (77) ale aceleiași decizii].

35 În acest context, în decizia atacată se amintește că, inițial, DSD solicitase ca terții să nu poată utiliza în comun instalațiile de colectare ale cocontractanților săi decât cu acordul său. În decizie se precizează totuși că, în urma scrisorii Comisiei din 21 august 1997, care indica DSD că un astfel de comportament putea intra sub incidența articolului 82 CE, DSD a renunțat la a susține necesitatea obținerii acordului său pentru ca terții să poată utiliza instalațiile de colectare ale cocontractanților DSD (a se vedea punctele 20 și 21). În decizie se expune de asemenea faptul că „[l]a fel de problematică ar fi adoptarea de către DSD a unui comportament prin care aceasta ar obliga în mod direct terții să achite o redevență în schimbul acestei utilizări și/sau ar impune să aibă un cuvânt de spus în cadrul negocierilor, între întreprinderile de colectare și terți, asupra unei redevențe echitabile pentru utilizarea în comun a containerelor de colectare". Totuși, în decizie nu este omis să se indice că, în cazul utilizării în comun a instalațiilor

cocontractanților săi, DSD rămâne liberă să negocieze o diminuare a redevenței plătite acestor întreprinderi și aceasta poate, de asemenea, să se asigure ca niciun serviciu furnizat către terți să nu îi fie facturat [considerentele (136)-(138) ale deciziei atacate].

36 Ținând seama de aceste angajamente și de aceste precizări, Comisia consideră că în contractul de servicii nu există nicio clauză de exclusivitate în favoarea DSD și că întreprinderile de colectare pot să își propună serviciile concurenților întreprinderii DSD. În decizie se subliniază astfel că „prin contractul de servicii nu se antrenează, așadar, excluderea concurenților întreprinderii DSD de la accesul la infrastructura de colectare, astfel încât nu există restrângeri ale concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) [CE]" [considerentele (134) și (139) ale deciziei atacate].

C — *Apreciere privind articolul 81 alineatul (3) CE*

37 Pentru a declara dispozițiile articolului 81 alineatul (1) CE inaplicabile contractului de servicii, decizia atacată examinează clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderii de colectare în lumina condițiilor enunțate la articolul 81 alineatul (3) CE.

38 În acest cadru, în decizia atacată se consideră că această clauză contribuie la îmbunătățirea producției și la promovarea progresului tehnic sau economic, întrucât permite satisfacerea obiectivelor de mediu [considerentele (142)-(146) ale deciziei atacate], asigurând, totodată, consumatorilor o parte echitabilă din beneficiul astfel obținut [considerentele (147)-(149) ale deciziei atacate].

39 De asemenea, în privința caracterului indispensabil al obligației de exclusivitate prevăzute în contractul de servicii, în decizia atacată se subliniază că punerea în aplicare a sistemului DSD necesită investiții considerabile din partea întreprinderilor de colectare, care trebuie să poată obține de la DSD anumite asigurări în privința duratei contractului, pentru a permite amortizarea și rentabilizarea acestor investiții. După examinarea de către Comisie, aceasta consideră totuși ca fiind necesară reducerea duratei prevăzute inițial pentru obligația de exclusivitate, prin fixarea datei de încetare a acesteia la 31 decembrie 2003 [considerentele (150)-(157) ale deciziei atacate].

40 În ultimul rând, în decizia atacată se examinează întrebarea dacă clauza de exclusivitate nu este de natură să elimine concurența de pe piața colectării de la consumator. În această privință, Comisia începe prin a indica faptul că întreprinderile de colectare care nu aparțin sistemului DSD vor găsi întotdeauna oferte în domeniul sistemelor individuale. Acestea sunt, în orice caz, posibile pentru anumite combinații de ambalaje și de locuri de depozitare, aflate la marginea pieței colectării de la consumatori [considerentul (159) al deciziei atacate].

41 Pe de altă parte, Comisia arată că piața colectării de la consumatori se caracterizează prin faptul că este rentabil, din punct de vedere economic, să se încredințeze un teritoriu contractual în totalitate unei singure întreprinderi de colectare și că, în numeroase cazuri, din cauza organizării teritoriului, a naturii infrastructurilor de colectare și a uzanțelor bine stabilite ale consumatorilor în materie de colectare, este mai degrabă puțin rentabil să existe mai multe instalații de colectare destinate gospodăriilor. În opinia Comisiei, recipientele de colectare a ambalajelor situate în apropierea gospodăriilor constituie astfel o strangulare. Aceasta estimează, așadar, ca fiind realist să se considere că sistemele colective concurente ale sistemului DSD și, în parte de asemenea, sistemele individuale vor lucra deseori cu întreprinderile de colectare care lucrează pentru DSD. Această analiză permite Comisiei să reamintească necesitatea utilizării în comun a instalațiilor de colectare ale cocontractanților DSD, dat fiind că „un acces liber și fără obstacole la infrastructurile de colectare înființate de întreprinderile care au semnat contracte de servicii cu DSD constituie un factor determinant atât pentru intensificarea concurenței la nivelul cererii de servicii de colectare și de triere a ambalajelor [de la consumatori], cât și pentru intensificarea concurenței pe piața verticală situată în amonte în organizarea

preluării și recuperării ambalajelor [de la consumatori]" [considerentul (162) al deciziei atacate]. În decizie se amintește că, în această privință, prin contractul de servicii, întreprinderile de colectare nu sunt legate de DSD în mod exclusiv și că DSD și-a asumat mai multe angajamente, printre care și cel de a renunța la constrângerea întreprinderilor de colectare, pentru ca acestea să nu utilizeze instalațiile de colectare decât pentru executarea contractului de servicii, precum și acela de a nu introduce nicio acțiune pentru interzicerea utilizării față de terți în caz de utilizare în comun a acestor instalații de colectare [considerentele (158)-(163) ale deciziei atacate].

D — *Obligații impuse de Comisie pentru a însoți decizia de exceptare*

42 Pentru a garanta că efectele preconizate asupra concurenței se produc în mod efectiv și că sunt îndeplinite condițiile de acordare a unei exceptări prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE, Comisia estimează ca fiind necesar să însoțească decizia sa de exceptare a contractului de servicii de obligații în sensul articolului 8 din Regulamentul nr. 17 [considerentul (164) al deciziei atacate].

43 Prima obligație este impusă DSD prin articolul 3 litera (a) din decizia atacată, potrivit căreia „DSD nu va împiedica întreprinderile de colectare să încheie contracte cu concurenții DSD, prin care aceștia din urmă sunt autorizați să își utilizeze recipientele și alte instalații de colectare și de triere a ambalajelor de vânzare uzate și să onoreze aceste contracte".

44 A doua obligație este definită la articolul 3 litera (b) din decizie, conform căreia „DSD nu poate impune întreprinderilor de colectare care au încheiat cu concurenții DSD contracte privind utilizarea în comun a recipientelor și a altor instalații de colectare și de triere a ambalajelor de vânzare uzate ca acestea să facă dovada cantităților de ambalaje care nu au fost colectate în cadrul sistemului DSD".

45 Pentru a explica de ce astfel de obligații trebuie să fie impuse în pofida angajamentului asumat de DSD de a autoriza concurenții săi să utilizeze instalațiile de colectare, decizia atacată se referă la importanța vitală pe care o prezintă un acces liber la aceste infrastructuri pentru existența concurenței, precum și la rezervele exprimate de DSD în ceea ce privește punerea în aplicare a unuia dintre angajamentele menționate în considerentul (71) [considerentul (164) al deciziei atacate].

E — *Concluzii*

46 Ținând seama de angajamentele asumate de DSD, precum și de obligațiile care însoțesc decizia atacată, aceasta concluzionează că, în practică, este posibil un acces liber și fără obstacole la infrastructurile de colectare. Potrivit deciziei, atât sistemele colective concurente ale sistemului DSD, cât și sistemele de colectare individuale dispun de posibilități reale de acces pe piața colectării de la consumatori. Aceste posibilități permit, în egală măsură, să se stabilească condițiile necesare pentru intensificarea concurenței pe piața situată în amonte în organizarea preluării și recuperării ambalajelor de la consumatori [considerentele (176)-(178) ale deciziei atacate].

47 În consecință, decizia atacată arată că această clauză de exclusivitate în favoarea întreprinderilor de colectare, prezentă în contractul de servicii, îndeplinește condițiile de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE [considerentul (179) al deciziei atacate]. La articolul 2 din decizia atacată, Comisia arată astfel că, „în conformitate cu articolul 81 alineatul (3) [CE] [...], dispozițiile articolului 81 alineatul (1) [CE] [...] sunt declarate inaplicabile contractelor de servicii individuale care prevăd o obligație de exclusivitate, dacă durata lor de valabilitate nu depășește sfârșitul anului 2003", și că „exceptarea se aplică de la 1 ianuarie 1996 până la 31 decembrie 2003".

48 Această exceptare este însoțită de cele două obligații citate anterior (a se vedea punctele 43 și 44), expuse la articolul 3 din decizie, cu scopul, pentru cea dintâi, de a

garanta accesul la infrastructurile de colectare pentru semnatarii contractelor de servicii și de a împiedica orice eliminare a concurenței pe piețele în cauză, iar pentru cea de-a doua, de a permite concurenților DSD să utilizeze, în mod liber, cantitățile de ambalaje colectate în contul lor în cadrul acestei utilizări în comun a instalațiilor de colectare. Aceste obligații sunt indispensabile pentru a împiedica eliminarea concurenței de pe piețele în cauză și constituie o concretizare a angajamentelor asumate de DSD, care permit asigurarea securității juridice a acestora din urmă [considerentul (182) al deciziei atacate].

49 În ultimul rând, în decizia atacată se indică faptul că, dacă se confirmă că o hotărâre în ultimă instanță a unui tribunal german competent stabilește că, în mod contrar avizului Comisiei, utilizarea de către terți a instalațiilor de colectare ale întreprinderilor semnatare ale contractului de servicii nu este compatibilă cu decretul privind ambalajele, aceasta va reprezenta o modificare sensibilă a faptelor pe care se întemeiază prezenta decizie, iar Comisia ar fi obligată atunci să examineze din nou condițiile de aplicare a articolului 81 alineatul (3) CE contractului de servicii și, după caz, să revoce exceptarea [considerentul (183) al deciziei atacate].

F — *Dispozitiv*

50 Articolul 1 din dispozitiv expune poziția Comisiei cu privire la statute și la contractele așa-numite „de garanție" care fuseseră notificate de DSD în același timp cu contractele de servicii:

„Întemeindu-se pe cunoștințele sale actuale privind dosarul și ținând seama de angajamentele asumate de DSD, Comisia constată că nu are niciun motiv, conform articolului 81 alineatul (1) [CE] și articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE, de a se opune statutelor și contractelor de garanție."

51 Articolul 2 din decizia atacată exceptează contractul de servicii:

„Conform articolului 81 alineatul (3) [CE] și articolului 53 alineatul (3) din Acordul privind SEE, prevederile articolului 81 alineatul (1) [CE] și ale articolului 53 alineatul (1) din Acordul privind SEE sunt declarate inaplicabile contractelor de servicii individuale ce prevăd o obligație de exclusivitate, dacă durata lor de validitate nu depășește sfârșitul anului 2003.

Exceptarea se aplică de la 1 ianuarie 1996 până la 31 decembrie 2003."

52 La articolul 3 din decizie, Comisia condiționează acordarea exceptării citate anterior de îndeplinirea a două obligații:

„Exceptarea prevăzută la articolul 2 este însoțită de următoarele obligații:

(a) DSD nu va împiedica întreprinderile de colectare să încheie cu concurenții DSD contracte prin care aceștia din urmă sunt autorizați să își utilizeze recipientele și alte instalații de colectare și de triere a ambalajelor de vânzare uzate și să onoreze aceste contracte;

(b) DSD nu poate cere întreprinderilor de colectare, care au încheiat cu concurenții DSD contracte privind utilizarea în comun a recipientelor și a altor instalații de colectare și de triere a ambalajelor de vânzare uzate, ca acestea să îi aducă dovada cantităților de ambalaje care nu au fost colectate în cadrul sistemului DSD."

Procedura și concluziile părților

53 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 27 noiembrie 2001, reclamanta a introdus, în temeiul articolului 230 al patrulea paragraf CE, o acțiune în anularea deciziei atacate.

54 Prin cererea înregistrată la grefa Tribunalului la 26 februarie 2002, Landbell AG für Rückhol-Systeme (denumită în continuare „Landbell"), un sistem colectiv concurent al DSD, a solicitat permisiunea să intervină în prezenta procedură în sprijinul concluziilor Comisiei. Această cerere de intervenție a fost comunicată părților, care și-au prezentat observațiile în termenele acordate.

55 Prin Ordonanța din 17 iunie 2002, Tribunalul (Camera a cincea) a admis intervenția Landbell, iar aceasta a putut să își prezinte observațiile la 9 octombrie 2002.

56 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera întâi) a hotărât deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii, a adresat părților o serie de întrebări la care să se răspundă oral în cadrul ședinței.

57 Pledoariile părților și răspunsurile lor la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate la ședința din 11 și 12 iulie 2006.

58 Reclamanta a solicitat Tribunalului:

— anularea articolului 3 literele (a) și (b) din decizia atacată;

— în subsidiar, anularea în totalitate a deciziei atacate;

— anularea angajamentelor asumate de DSD reproduse în considerentul (72) al deciziei atacate;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

59 Comisia a solicitat Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

60 Landbell a solicitat Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

61 Reclamanta invocă patru motive în sprijinul acțiunii sale. Primul motiv este întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (a) din decizia atacată încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și principiul proporționalității. Al doilea motiv este întemeiat pe faptul că această obligație încalcă articolul 86 alineatul (2) CE. Al treilea motiv este întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (b) din decizia atacată încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și articolul 86 alineatul (2) CE. Al patrulea motiv, legat de cererea de anulare a angajamentului reclamantei menționat în considerentul (72) al deciziei atacate, este întemeiat pe încălcarea dreptului fundamental de acces la justiție.

A — *Cu privire la primul motiv, întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (a) din decizia atacată încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și principiul proporționalității*

62 Reclamanta consideră că obligația înscrisă la articolul 3 litera (a) din decizia atacată (denumită în continuare „prima obligație"), conform căreia „DSD nu va împiedica întreprinderile de colectare să încheie cu concurenții DSD contracte prin care aceștia din urmă sunt autorizați să își utilizeze recipientele și alte instalații de colectare și de triere a ambalajelor de vânzare uzate și să onoreze aceste contracte", încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și principiul proporționalității. În esență, reclamanta divizează acest motiv în trei aspecte.

63 În primul rând, reclamanta susține că prima obligație nu este necesară în mod obiectiv conform articolului 81 alineatul (3) CE, dat fiind faptul că utilizarea în comun a instalațiilor de colectare și de triere (denumite în continuare „instalații de colectare") nu este indispensabilă pentru activitatea concurenților DSD. În orice caz, reclamanta susține că motivația deciziei atacate nu este suficientă cu privire la acest punct.

64 În al doilea rând, reclamanta susține, ca răspuns la argumentarea prezentată în apărare, că pretinsul pericol de încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE sau a articolului 82 CE evocat de Comisie este de natură speculativă și nu poate justifica prima obligație, care – în orice caz – nu poate avea ca obiect decât prevenirea eliminării concurenței de pe piața pe care a fost constatată în prealabil o restrângere a concurenței.

65 În al treilea rând, reclamanta afirmă că prima obligație este disproporționată, susținând, în primul rând, că utilizarea în comun a instalațiilor de colectare impusă de această obligație ar fi contrară decretului privind ambalajele; în al doilea rând, că prima obligație are ca efect o denaturarea a concurenței în detrimentul său; în al treilea rând, că obligația menționată anterior aduce atingere obiectului specific al mărcii Der Grüne Punkt și, în al patrulea rând, că aceasta încalcă dreptul său fundamental de acces la justiție.

66 Înainte de expunerea acestor argumente, reclamanta prezintă, cu titlu prealabil, motivele pentru care este necesar să se obțină acordul său în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare.

67 Este necesar ca aceste motive să fie examinate înainte de a analiza cele trei aspecte ale primului motiv citate anterior.

1. *Cu privire la necesitatea de a obține acordul DSD în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare*

a) Argumentele părților

68 Reclamanta susține că, deși ea nu este proprietara legală a instalațiilor de colectare vizate de prima obligație, acestea trebuie totuși să fie considerate drept instalații

aparținând DSD, dat fiind faptul că au fost finanțate de aceasta din urmă, că fac parte integrantă din sistemul DSD și că poartă marca Der Grüne Punkt. În consecință, pentru orice utilizare în comun a instalațiilor de către întreprinderi de colectare care au încheiat un contract de servicii cu DSD, ar trebui să se obțină acordul reclamantei.

69 Pentru a stabili necesitatea obținerii acestui acord, reclamanta invocă, mai întâi, faptul că a finanțat instalațiile de colectare utilizate de sistemul DSD. Asupra acestui punct, reclamanta se întemeiază, în special, pe articolul 7 alineatul (1) din contractul de servicii, potrivit căruia remunerația plătită de DSD întreprinderii de colectare constituie contrapartida tuturor prestațiilor efectuate de această întreprindere, în ceea ce privește, în special, punerea la dispoziție a recipientelor de colectare, transportul și trierea ambalajelor, precum și punerea la dispoziție a deșeurilor. Reclamanta se prevalează, de asemenea, de o hotărâre a Landgericht Köln din 18 martie 1997, în care se arată că un concurent al DSD beneficiază de sistemul DSD în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare și că o astfel de utilizare nu este posibilă decât după „obținerea acordului [DSD] (în schimbul plății)". Reclamanta citează, de asemenea, principiul executării cu bună-credință, consacrat la articolul 242 al Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil german, denumit în continuare „BGB"), care impune contractanților de obligații să adopte precauții speciale în cazul relațiilor contractuale pe termen lung și în caz de cooperare economică strânsă.

70 La fel, ar fi necesar să se obțină acordul reclamantei în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare cu scopul de a-i permite să își respecte obligațiile prevăzute în decretul privind ambalajele, atât în privința necesității de a se asigura o acoperire teritorială integrală, cât și de a respecta ratele de recuperare și de a face dovada fluxurilor cantitative pentru fiecare land [articolul 10 a doua teză din contractul de servicii; punctele 1.1 și 1.5.1 din al patrulea act adițional la contractul de servicii și Hotărârea Verwaltungsgericht Gießen (Tribunalul Administrativ din Gießen, Germania) din 31 ianuarie 2001]. Acest acord ar fi, de asemenea, cerut pentru a se asigura faptul că ambalajele care participă la sistemul DSD și care poartă logoul Der Grüne Punkt sunt, în mod efectiv, restituite de consumator sistemului corespunzător, adică instalațiilor de colectare ce poartă acest logo.

71 Comisia și Landbell subliniază că finanțarea instalațiilor de colectare se înscrie în unica logică a contractului de servicii, care determină prestațiile solicitate și remunerația plătită în contrapartidă. În plus, reclamanta nu ar fi invocat articolul 242 din BGB în cadrul procedurii administrative, iar poziția sa actuală ar fi contrară poziției pe care a adoptat-o în acel cadru. Mai mult, obligațiile stabilite prin decret ar fi aplicabile DSD ca și oricărui alt operator aflat în aceeași poziție, iar aplicarea mărcii Der Grüne Punkt pe instalațiile de colectare nu ar avea importanță pentru consumator, care ar asocia în mod esențial aceste instalații cu tipul de material ce urmează a fi recuperat. Landbell arată de asemenea că toate colectivitățile landului Hessen au acceptat ca sistemul lor colectiv să utilizeze aceleași instalații de colectare ca și cele ale sistemului DSD.

b) Aprecierea Tribunalului

72 Reiese din decizia atacată că, în cadrul procedurii administrative, DSD s-a angajat față de Comisie să nu oblige întreprinderile de colectare să lucreze exclusiv pentru sistemul DSD și să nu constrângă aceste întreprinderi să utilizeze propriile instalații de colectare pentru unicul scop al executării contractului de servicii (a se vedea punctul 17). În mod similar, DSD s-a angajat de asemenea față de Comisie să renunțe să condiționeze utilizarea de către terți a instalațiilor de colectare ale cocontractanților DSD de acordul său (a se vedea punctul 21).

73 Aceste angajamente vizează, pe de o parte, întreprinderile de colectare, cocontractanți ai DSD, și, pe de altă parte, întreprinderile care doresc să aibă acces la instalațiile de colectare ale cocontractanților DSD. Ele răspund preocupărilor expuse de Comisie în cadrul procedurii administrative în ceea ce privește atât eventuala aplicare a articolului 81 alineatul (1) CE contractului de servicii, dacă acesta trebuia să conțină o clauză de exclusivitate în favoarea DSD pentru accesul terților la

instalațiile de colectare (a se vedea punctul 35), cât și aplicarea eventuală a articolului 82 CE, dacă s-ar dovedi că intenția DSD de a condiționa utilizarea în comun a instalațiilor de colectare de acordul său intră sub incidența articolului 82 CE (a se vedea punctul 20).

74 Pentru a răspunde acestor preocupări, DSD a propus angajamentele citate anterior. Angajamentul reprodus la considerentul (72) al deciziei atacate este în special ilustrativ în această privință, întrucât acesta a fost prezentat cu scopul de a răspunde preocupărilor expuse de Comisie în ceea ce privește cererea formulată inițial de DSD de a subordona acordului său utilizarea în comun de către terți a instalațiilor de colectare ale cocontractanților săi [considerentele (57), (58), (136) și (137) ale deciziei atacate]. Acest angajament urmărea, astfel, să ofere asigurări Comisiei, indicând acesteia că DSD renunță la introducerea de acțiuni pentru încetarea utilizării de tipul celei descrise în Hotărârea Landgericht Köln din 18 martie 1997, care fusese inițiată de DSD pe baza legii germane privind concurența neloială împotriva unei întreprinderi concurente care dorea să utilizeze gratuit anumite instalații de colectare ale sistemului DSD.

75 Trebuie să se constate că angajamentele propuse de DSD au fost luate în considerare de Comisie pentru a aprecia contractul de servicii notificat de DSD. Acest lucru este adevărat atât la nivelul examinării unei eventuale restrângeri a concurenței conform articolului 81 alineatul (1) CE în privința accesului la instalațiile întreprinderilor de colectare [a se vedea punctele 33-36, considerentele (133)-(140) ale deciziei atacate], cât și la nivelul analizei în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE pentru aprecierea posibilității de menținere a concurenței [a se vedea punctul 41; considerentele (158)-(163) ale deciziei atacate]. Cu titlu de exemplu, în decizie Comisia se referă în mod expres la angajamente, atunci când concluzionează că prin contractul de servicii întreprinderile de colectare nu sunt legate de DSD în mod exclusiv și că întreprinderile de colectare pot, așadar, să își propună serviciile în mod liber și fără restricții concurenților DSD [a se vedea punctul 46, considerentul (176) al deciziei atacate].

76 Odată procedura administrativă finalizată, reclamanta a susținut totuși, în fața Tribunalului, că orice utilizare în comun a instalațiilor de colectare ale cocontractanților săi avea nevoie de acordul său.

77 În primul rând, reclamanta susține că această necesitate reiese din faptul că a participat la finanțarea instalațiilor de colectare utilizate de sistemul DSD prin intermediul remunerației plătite în temeiul contractului de servicii. Asupra acestui punct, trebuie reamintit că sistemul DSD este primul sistem colectiv agreat în toată Germania și că ponderea sa în această țară este considerabilă, în măsura în care sistemul DSD reprezintă în jur de 70 % din ambalajele susceptibile de a fi colectate în Germania și cel puțin 80 % din cererea de pe piața germană a colectării de la consumatori (a se vedea punctul 29). Este, prin urmare, de la sine înțeles că DSD este sursa primară și principală, dacă nu unică, de venituri ale întreprinderilor de colectare în ceea ce privește colectarea și trierea ambalajelor.

78 Cu toate acestea, reclamanta nu contestă că sarcina de a realiza investițiile necesare pentru colectarea și trierea ambalajelor [considerentul (151) al deciziei atacate] revine întreprinderilor de colectare, iar nu DSD. În mod similar, aceasta nu contestă că instalațiile de triere care nu existau până în acel moment au necesitat investiții considerabile din partea întreprinderilor de colectare [considerentul (53) al deciziei atacate]. Așadar, pentru a permite acestor întreprinderi să își amortizeze investițiile, care au fost evaluate la aproximativ 10 miliarde de mărci germane (DEM), pe durata contractului de servicii, Comisia a acceptat o durată atât de importantă pentru clauza de exclusivitate a DSD în favoarea întreprinderilor de colectare (a se vedea punctul 39). Aceasta are deci ca obiectiv să asigure rentabilitatea investițiilor efectuate de întreprinderile de colectare, și nu să permită DSD să revendice un drept de supraveghere asupra utilizării acestor investiții.

79 În plus, examinarea contractului de servicii permite să se constate că DSD nu suportă riscurile legate de investițiile necesare punerii în aplicare a sistemului DSD

în alt mod decât prin clauza de exclusivitate citată anterior. Astfel, DSD nu este responsabilă de riscurile suportate de întreprinderea de colectare prin exploatarea sistemului [articolul 5 alineatul (1) din contractul de servicii]. În mod similar, în caz de reziliere a contractului de servicii, DSD nu preia în contul său investițiile întreprinderii de colectare, nici nu plătește daune interese din acest motiv [articolul 9 alineatele (3) și (4) din contractul de servicii]. Mai mult, reiese de la articolul 7 alineatul (1) din contractul de servicii că redevența plătită de DSD cocontractanților săi este proporțională cu greutatea ambalajului colectat, ceea ce înseamnă că, dacă o întreprindere de colectare încetează să colecteze ambalaje pentru DSD, aceasta din urmă nu trebuie să o remunereze în contul investițiilor realizate.

80 Pe de altă parte, DSD omite să ia în considerare faptul că, în cazul utilizării în comun, Comisia, în decizia atacată, i-a recunoscut în mod expres dreptul de a se asigura ca niciun serviciu furnizat terților de către întreprinderile de colectare să nu îi fie facturat și a autorizat-o să reducă, în consecință, remunerația datorată cocontractanților DSD (a se vedea punctul 35). Aceste precizări permit garantarea față de DSD a faptului că utilizarea în comun nu se va face pe propriile cheltuieli în privința remunerației întreprinderilor de colectare. Nu ar putea, așadar, exista o „utilizare gratuită" a instalațiilor de colectare, cum era cazul în hotărârea Landgericht Köln, într-un moment când decretul german privind ambalajele nu fusese încă revizuit și când DSD nu era în măsură să își reducă plățile către întreprinderile de colectare proporțional cu utilizarea în comun a instalațiilor de colectare.

81 În sfârșit, în legătură cu argumentul întemeiat pe articolul 242 din BGB, care, potrivit reclamantei, ar impune contractanților obligații de precauție speciale, în privința cărora este dificil de înțeles în ce mod acestea ar putea caracteriza necesitatea ca DSD să își dea acordul pentru utilizarea în comun, Tribunalul nu poate decât să constate că, întrucât acest argument întemeiat pe dreptul german nu a fost invocat în cadrul procedurii administrative, nu poate fi imputat Comisiei faptul de a nu fi ținut seama de acesta la momentul adoptării deciziei atacate.

82 În consecință, faptul că DSD a fost primul sistem colectiv care a făcut apel la întreprinderi de colectare și a fost sursa principală, dacă nu unică, de venituri ale acestor întreprinderi, nu este suficient pentru a justifica dreptul DSD de a-și da acordul în caz de utilizare în comun.

83 În al doilea rând, reclamanta susține că acordul său este necesar în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare, cu scopul de a-i permite să respecte obligațiile ce rezultă din decretul privind ambalajele și de a garanta ca ambalajele care fac parte din sistemul DSD să fie returnate în cadrul acestui sistem de către consumator.

84 Cu privire la acest punct, trebuie arătat că obligațiile ce rezultă din decret se impun DSD ca și oricărui alt operator al sistemului colectiv. În plus, dispozițiile contractului de servicii invocate de DSD nu permit să se stabilească dreptul DSD de a subordona acordului său utilizarea în comun a instalațiilor de colectare ale cocontractanților săi. Astfel, articolul 10 a doua teză din contractul de servicii nu privește ipoteza unei utilizări în comun a instalațiilor de colectare, ci aceea a unei modificări a organizării sistemului DSD, iar această dispoziție se limitează să indice că o organizare diferită a acestui sistem necesită acordul părților contractante și al colectivității teritoriale în cauză. Or, după cum se va arăta în cele ce urmează, utilizarea în comun nu are ca efect împiedicarea sistemului DSD să își îndeplinească obligațiile impuse prin decret (a se vedea punctele 161-170). De asemenea, punctele 1.1 și 1.5.1 din al patrulea contract de modificare nu privesc ambalajele, singurele relevante în speță, ci „materiale suplimentare, care nu sunt ambalaje". În plus, în Hotărârea din 31 ianuarie 2001, Verwaltungsgericht Gießen nu a examinat necesitatea ca DSD să își dea acordul pentru utilizarea în comun a instalațiilor de colectare, ci doar a constatat că Lahn-Dill-Kreis (cantonul Lahn-Dill) trebuia să se pună de acord cu reclamanta asupra unei colectări și a unei recuperări pe care aceștia le puseseră în aplicare și care nu constituiau un sistem conform articolului 6 alineatul (3) din decretul privind ambalajele.

85 De altfel, în privința pretinsei necesități de a păstra rolul jucat de marca Der Grüne Punkt în stadiul colectării ambalajelor, trebuie arătat că reiese din dosar că numeroase instalații de colectare nu poartă această marcă (a se vedea punctul 189). În plus, consumatorii nu asociază pubelele cu această marcă, ci cu tipul de ambalaj (ambalaje de vânzare) și mai ales cu tipul de materiale (materiale ușoare, hârtie/carton, sticlă etc.) destinate a fi puse în diferitele tipuri de instalații de colectare. Exemplul colectării comune a tipăriturilor (ziare și reviste) și a ambalajelor din hârtie și carton, evocat în decizia atacată, ilustrează posibilitatea unei utilizări în comun a instalațiilor de colectare, fără a fi necesar să se țină seama de aplicarea eventuală a mărcii Der Grüne Punkt pe aceste instalații (a se vedea punctul 26).

86 În consecință, faptul că DSD a fost primul sistem colectiv care a integrat instalațiile de colectare în sistemul său sau cel care a utilizat marca Der Grüne Punkt pentru a-și identifica sistemul nu este suficient pentru a justifica dreptul de a-și da acordul în caz de utilizare în comun.

87 În orice caz, chiar dacă se presupune că reclamanta ar putea invoca un drept de a-și da acordul pentru utilizarea în comun de către terți a instalațiilor de colectare ale cocontractanților săi, ceea ce nu a fost demonstrat, după cum rezultă din punctele precedente, Tribunalul nu poate decât să constate că, în cadrul procedurii administrative, reclamanta a indicat că renunță la invocarea unui asemenea drept. Într-adevăr, sub rezerva unui argument specific privind angajamentul reprodus în considerentul (72) al deciziei – care va fi examinat în continuare (a se vedea punctul 218 și următoarele) – reclamanta nu contestă validitatea sau legalitatea diferitelor angajamente prezentate în cadrul procedurii administrative pentru a răspunde preocupărilor expuse de Comisie.

88 Aceste angajamente au avut ca efect precizarea conținutului contractului de servicii notificat de DSD, pentru obținerea unei atestări negative sau a unei exceptări, indicând Comisiei în ce mod înțelegea DSD să se comporte în viitor. Așadar,

Comisia a ținut seama în mod legitim de aceste angajamente în aprecierea sa, astfel încât DSD a obținut decizia de exceptare pe care o solicitase. Prin urmare, Comisia nu putea lua poziție cu privire la existența sau inexistența dreptului DSD de a subordona utilizarea în comun a instalațiilor de colectare acordului său, dat fiind faptul că această întreprindere renunțase, în angajamentele oferite, să se opună acestei utilizări în comun.

89 Prin urmare, Comisia a adoptat în mod întemeiat decizia atacată, fără a ține seama de pretinsul drept al DSD de a se opune utilizării în comun din cauza angajamentelor asumate în acest scop de către DSD pentru a răspunde problemelor identificate de Comisie. În consecință, nu revine Tribunalului sarcina de a examina legalitatea acestei decizii din perspectiva unui element la care reclamanta renunțase.

2. *Cu privire la primul aspect, întemeiat pe absența necesității utilizării în comun a instalațiilor de colectare*

a) Argumentele părților

90 Prin analogie cu doctrina instalațiilor esențiale (Hotărârea Curții din 6 aprilie 1995, RTE și ITP/Comisia, cunoscută sub numele „Magill", C-241/91 P și C-242/91 P, Rec., p. I-743, punctele 53 și 54, și Hotărârea din 26 noiembrie 1998, Bronner, C-7/97, Rec., p. I-7791, punctul 41, Hotărârea Tribunalului din 15 septembrie 1998, European Night Services și alții/Comisia, T-374/94, T-375/94, T-384/94 și T-388/94, Rec., p. II-3141), reclamanta susține că utilizarea în comun, impusă prin prima obligație, ar trebui să fie indispensabilă activității concurenților DSD, ceea ce nu ar fi cazul în speță.

91 În privința sistemelor colective, reclamanta susține că aceste sisteme pot avea acces la aproximativ 70 % din piață fără a recurge la utilizarea în comun. Într-adevăr, reclamanta indică faptul că aproximativ 70 % din ambalajele tratate de sistemul său (cele din sticlă, cea mai mare parte a ambalajelor din hârtie și din carton și ambalajele ușoare în sudul Germaniei) sunt colectate prin sisteme de colectare voluntară, adică fie prin intermediul containerelor instalate pe suprafețele destinate acestui scop, fie prin intermediul centrelor de colectare a deșeurilor. Aceste sisteme ar reprezenta regula, și nu o soluție „punctuală", după cum este indicat în decizie (a se vedea punctul 34). Ar fi suficient, așadar, ca sistemele colective concurente să își instaleze propriile containere pentru a nu trebui să recurgă la utilizarea în comun. Reclamanta invocă, de asemenea, exemplul „sacului albastru", utilizat în aprilie 1998 de Landbell pentru a colecta anumite tipuri de ambalaje în Lahn-Dill-Kreis, pentru a indica faptul că un sistem de colectare distinct de sistemul DSD poate fi pus în aplicare fără dificultate. În plus, ar reieși din Ordonanța Verwaltungsgerichtshof Kassel (Tribunalul Administrativ Superior din Kassel, Germania) din 20 august 1999 că mai multe sisteme colective concurente ar putea fi folosite, „unele alături de celelalte", ceea ce ar însemna că acestea ar putea utiliza propriile instalații de colectare.

92 În legătură cu sistemele individuale, reclamanta amintește că aceste sisteme nu pot, ca regulă generală, să colecteze ambalajele în instalații de colectare situate în proximitatea domiciliului consumatorilor, după cum ar fi posibil totuși potrivit primei obligații. Această interdicție ar fi determinantă pentru respectarea ratei de recuperare impuse prin decret. Prin excepție, reclamanta recunoaște că sistemele individuale pot colecta ambalajele de la domiciliul consumatorului sau din proximitatea acestuia în cazuri marginale, și anume pentru micile întreprinderi de artizanat, de comerț și de industrie și pentru vânzarea prin corespondență (a se vedea observațiile autorităților germane, p. 7). Totuși, în aceste două domenii periferice, unele sisteme individuale ar folosi deja instalațiile de colectare proprii și utilizarea în comun nu ar fi, așadar, necesară.

93 În ultimul rând, reclamanta susține că decizia încalcă articolul 253 CE prin faptul că nu expune motivul pentru care utilizarea în comun este indispensabilă activității concurenților DSD. Fiind vorba de instalații de colectare, decizia ar fi trebuit să

conține studii privind structura pieței și pretinsele restrângeri ale concurenței, cu scopul de a stabili caracterul indispensabil al utilizării în comun. În această privință, reclamanta arată că, în considerentul (160) al deciziei atacate, care se referă la amenajarea teritoriului, la natura infrastructurilor de colectare și la uzanțele bine stabilite ale consumatorilor în materie de colectare (a se vedea punctul 41), Comisia nu se bazează pe fapte ce pot fi verificate. De asemenea, faptul de a afirma, în același considerent, că dublarea instalațiilor de colectare ar fi „în numeroase cazuri mai degrabă puțin rentabilă" nu ar fi suficient. În legătură cu instalațiile de triere, reclamanta observă că decizia nu conține nicio motivare care să permită explicarea necesității utilizării lor în comun, dacă aceasta nu este indicația generală, în considerentul (182) al deciziei atacate, că o astfel de utilizare este necesară pentru a preveni eliminarea concurenței.

94 Comisia consideră că referirea la doctrina instalațiilor esențiale este inadecvată, dat fiind faptul că instalațiile de colectare nu aparțin DSD și că terții trebuie să le poată utiliza fără acordul său. În speță, ar trebui mai degrabă să se considere că decizia acordă o exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE unei restrângeri a concurenței, însoțind această exceptare de o obligație destinată să asigure menținerea concurenței. În această privință, decizia ar indica, la considerentele (133)-(139) (a se vedea punctele 33-36), motivele pentru care accesul concurenților DSD la instalațiile de colectare este esențial. De asemenea, clauza de exclusivitate ce leagă DSD de întreprinderile de colectare, examinată în considerentele (128), (160) și (162) ale deciziei atacate, ar împiedica în mod considerabil intrarea concurenților pe piață (a se vedea punctele 30 și 40). În esență, Comisia susține că, dacă prima obligație nu ar fi impusă, obligația de exclusivitate ce leagă reclamanta și întreprinderile de colectare ar avea drept efect împiedicarea intrării concurenților DSD pe piața colectării de la consumatori. Prin urmare, decizia atacată ar fi motivată suficient în această privință.

95 În privința criticilor referitoare la utilizarea în comun a instalațiilor de colectare pentru sistemele colective, Comisia și Landbell subliniază că această utilizare este necesară pentru a permite o concurență efectivă. Landbell indică de altfel că, de la

început, sistemul DSD a utilizat în comun instalațiile de colectare municipale existente pentru colectarea ambalajelor din hârtie și carton, precum și din sticlă.

96 Cu privire la criticile referitoare la utilizarea în comun a instalațiilor de colectare pentru sistemele individuale, Comisia reamintește că această utilizare nu poate fi avută în vedere decât acolo unde există o suprapunere între locurile de colectare ale sistemelor individuale și cele ale sistemului DSD, conform dreptului național. În consecință, Comisia observă că prima obligație se aplică situațiilor în care sistemele individuale sunt autorizate să colecteze de la consumatori. Într-un astfel de caz, Comisia indică faptul că utilizarea în comun va avea loc numai atunci când locurile de colectare nu pot fi dotate decât cu o singură instalație. Pe de altă parte, Comisia subliniază că sistemele individuale nu vor avea nevoie de utilizarea în comun pentru ambalajele provenind din vânzarea prin corespondență decât în cazul în care cifra de afaceri a clienților lor este atât de redusă, încât nu ar fi rentabil din punct de vedere economic să se instaleze containere de colectare la o „distanță rezonabilă" de locul unde sunt stabiliți acești clienți.

97 Cu privire la critica referitoare la lipsa motivării pentru necesitatea utilizării în comun a instalațiilor de triere, Comisia arată că reclamanta nu ține seama de faptul că, în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare, este necesar, în mod obligatoriu, ca ambalajele să fie triate în comun.

b) Aprecierea Tribunalului

98 Sub acoperirea unei referiri la jurisprudența Magill, care privește o situație de fapt în care partea interesată poate să se prevaleze de un drept de dispoziție incontestabil asupra instalațiilor în cauză – ceea ce nu este cazul aici (a se vedea punctele

87-89) –, reclamanta susține, în esență, că prima obligație trebuie să fie anulată, deoarece impune utilizarea în comun a instalațiilor de colectare, inclusiv a instalațiilor de triere, fără ca acest lucru să fie necesar pentru a permite activitatea sistemelor colective și a sistemelor individuale sau fără ca acesta să fie suficient motivat în temeiul articolului 253 CE.

99 Pentru a examina această argumentație, trebuie reamintit mai întâi că, în considerentul (182) al deciziei atacate, Comisia afirmă, în mod clar, că rațiunea de a exista a primei obligații, potrivit căreia DSD nu poate interzice întreprinderilor de colectare să încheie contracte cu concurenții DSD prin care să îi autorizeze pe aceștia din urmă să își utilizeze recipientele și alte instalații de colectare și de triere, ține de voința „de a împiedica eliminarea concurenței de pe pieţele relevante", și anume, pe de o parte, piața colectării de ambalaje de la consumatori, și, pe de altă parte, piața situată în amonte în organizarea preluării și recuperării ambalajelor de la consumatori [a se vedea punctul 48, considerentul (182) al deciziei atacate, coroborat cu punctul 46, considerentul (176) al deciziei atacate, pentru identificarea pieţelor relevante].

100 Pe de altă parte, în ceea ce privește semnificația termenilor „concurenți ai DSD" ce figurează în prima obligație, trebuie să se distingă situația sistemelor colective, care sunt concurenți indiscutabili ai DSD pe cele două piețe citate anterior, de cea a sistemelor individuale, care nu intervin pe aceste piețe decât în mod marginal, dat fiind faptul că acestea trebuie, în principiu, să colecteze ambalajele la locul de vânzare sau în apropierea acestuia, și nu de la consumatori (a se vedea punctele 5 și 6).

i) Cu privire la necesitatea utilizării în comun de către sistemele colective concurente

101 În esență, în decizia atacată se consideră că diferitele tipuri de instalații utilizate de sistemul DSD pe întreg teritoriul german constituie o strangulare, la care este

necesar accesul pentru a permite altor sisteme colective să concureze DSD pe piața colectării de ambalaje de la consumatori și, pe cale de consecință, să fie active pe piața în amonte în organizarea preluării și recuperării ambalajelor de la consumatori.

102 În acest scop, instalațiile vizate în prima obligație sunt definite mai precis ca „recipiente și alte instalații de colectare și de triere a ambalajelor" ale întreprinderilor de colectare care au încheiat un contract de servicii cu DSD. Aceste instalații sunt deopotrivă denumite în decizie „infrastructuri de colectare" [considerentele (162), (164), (171) și (176) ale deciziei atacate] sau, generic, „instalații de colectare" [considerentele (164) și (182) ale deciziei atacate]. Potrivit deciziei, este vorba de containere, plasate în apropierea domiciliului consumatorilor, pe un loc prevăzut în acest scop, precum și de infrastructurile necesare pentru adunarea sacilor din plastic sau golirea recipientelor distribuite consumatorilor de către întreprinderea de colectare [considerentul (32) al deciziei atacate].

103 În mod similar, în măsura în care trierea materialelor este de competența întreprinderilor de colectare, noțiunea de instalații de colectare cuprinde deopotrivă centrul specializat în care această triere este efectuată în mod normal. Această explicație, expusă la considerentul (32) al deciziei, permite înțelegerea motivului pentru care utilizarea în comun a instalațiilor de colectare privește, în egală măsură, instalațiile de triere. Într-adevăr, faza de colectare nu este decât prima etapă din procesul de recuperare a ambalajelor, ale cărei urmare logică și corolar necesar sunt reprezentate de faza de triere. În consecință, începând din momentul în care întreprinderile de colectare pot proceda la colectarea ambalajelor ce aparțin sistemului DSD și ale celor aparținând altor sisteme colective, aceste întreprinderi pot deopotrivă să procedeze la trierea cantităților colectate în contul acestor sisteme diferite. Aceste date sunt bine cunoscute de reclamantă, dat fiind faptul că, prin contractul de servicii, se au în vedere atât colectarea, cât și trierea ambalajelor. Așadar, din acest motiv Comisia consideră că piața colectării de ambalaje de la

consumatori cuprinde atât colectarea, cât și trierea ambalajelor respective, două activități distincte care necesită infrastructuri diferite, dar care constituie o piață unică datorită cererii globale a DSD pentru aceste servicii [considerentul (87) al deciziei atacate].

104 Prin urmare, nu se poate susține că decizia atacată nu este motivată suficient în ceea ce privește includerea instalațiilor de triere în noțiunea generală a instalațiilor de colectare, iar critica prezentată cu privire la acest punct de către reclamantă trebuie să fie respinsă.

105 Pentru a stabili necesitatea prevederii unei utilizări în comun a instalațiilor de colectare pentru a permite sistemelor colective concurente ale DSD să acceadă și să se mențină pe piețele pentru colectarea și organizarea preluării și a recuperării de la consumatori, decizia examinează rolul jucat de întreprinderile de colectare în cadrul unui sistem colectiv și caracteristicile proprii ale instalațiilor de colectare.

106 În privința întreprinderilor de colectare, în decizie se arată în mod întemeiat că este rentabil din punct de vedere economic ca un sistem colectiv să încredințeze totalitatea unui teritoriu contractual unei singure întreprinderi de colectare, întrucât serviciile de colectare de la consumatori se caracterizează prin importante efecte de rețea și prin economii de scală și de gamă [considerentul (160) al deciziei atacate]. Astfel, faptul că DSD contractează cu o singură întreprindere de colectare pentru un teritoriu dat facilitează obținerea autorizațiilor și a datelor necesare pentru a se conforma reglementării aplicabile și permite colectarea ambalajelor de pe întreg teritoriul în cauză, fără a fi nevoie să se apeleze la mai multe societăți.

107 De asemenea, în decizie se arată în mod întemeiat că este destul de puțin probabil, din motive de economie de spațiu și de logistică, ca un alt sistem colectiv să recurgă

la întreprinderi de colectare care nu participă la sistemul DSD, care reprezintă 80 % din cererea de pe piața colectării de la consumatori [considerentul (128) al deciziei atacate]. Într-adevăr, faptul că 80 % din ambalajele susceptibile de a fi colectate de la consumatori fac deja obiectul unei rețele de întreprinderi de colectare autorizate de colectivitățile teritoriale face mult mai dificilă înființarea unei rețele paralele. Din acest motiv, Comisia consideră că dublarea rețelei înființate de întreprinderile de colectare ce aparțin sistemului DSD pare destul de improbabilă.

108 În privința instalațiilor de colectare ca atare, în decizie se indică în mod întemeiat că, pentru motive legate în esență de amenajarea teritoriului, de natura infrastructurilor de colectare, precum și de uzanțele bine stabilite ale consumatorilor în materie de colectare, în numeroase cazuri pare să fie mai degrabă puțin rentabil să existe mai multe instalații de colectare destinate consumatorilor [considerentul (160) al deciziei atacate]. Acest lucru este de înțeles, în măsura în care dublarea instalațiilor nu este nici în interesul autorităților publice, care emit acordurile și autorizațiile necesare, nici în interesul consumatorilor, a căror cooperare este cerută pentru succesul sistemelor colective, întrucât aceștia sunt cei care plasează ambalajele în sacul de colectare, în recipientele de golire sau în containerul potrivit.

109 Din acest punct de vedere, faptul de a cere consumatorilor să umple doi sau mai mulți saci de ambalaje în funcție nu de material, ci de sistemul colectiv utilizat, sau să li se ceară să păstreze la domiciliu două sau mai multe recipiente diferite pentru a fi golite în funcție de sistemul utilizat ar fi contraproductiv, chiar incompatibil cu modul în care se organizează concurența atunci când producătorul sau distribuitorul de ambalaje decide să recurgă la mai multe sisteme colective pentru a asigura preluarea și recuperarea acestora (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 24 mai 2007, DSD/Comisia, T-151/01, Rep., p. II-1607, punctele 129-139, în care Tribunalul expune conținutul explicațiilor date în cadrul ședinței în ceea ce privește modalitățile de funcționare a sistemelor care combină mai multe sisteme colective pentru a asigura colectarea și recuperarea ambalajelor). În acest sens trebuie înțeleși

termenii „uzanțele bine stabilite ale consumatorilor în materie de colectare" [considerentele (93) și (160) ale deciziei atacate], consumatori care doresc să contribuie la ameliorarea mediului, dar într-un mod care le cauzează cât mai puține neplăceri.

110 În mod similar, multiplicarea sistemelor de colectare a sacilor sau de golire a recipientelor, ca și multiplicarea containerelor sau a amplasamentelor prevăzute pentru a permite consumatorului să se debaraseze de ambalaje în proximitatea domiciliului său nu sunt raționale din punct de vedere economic, în măsura în care locurile disponibile sunt limitate [considerentul (93) al deciziei atacate] și în măsura în care același container poate servi pentru două sau mai multe sisteme colective, în felul în care se practică deja în ceea ce privește, pe de o parte, ambalajele din hârtie și din carton care sunt incluse în sistemul DSD și, pe de altă parte, tipăriturile (ziare și reviste) care sunt colectate de municipii [considerentul (32) al deciziei atacate]. Comisia putea, așadar, să țină seama de amenajarea teritoriului și de natura instalațiilor de colectare pentru a aprecia în ce condiții era posibil să permită sistemelor colective accesul la consumatori.

111 Aceste considerații sociologice și economice sunt foarte bine cunoscute de către DSD, care le-a luat în considerare cu ocazia înființării propriului sistem. Într-adevăr, de la început, DSD a hotărât să utilizeze instalațiile de colectare municipale existente pentru colectarea ambalajelor din hârtie și din carton, precum și a celor din sticlă. Aceste instalații preexistente au permis, astfel, înființarea rapidă și eficace a sistemului DSD cu scopul de a ajuge ușor la consumatori, care erau deja obișnuiți să utilizeze locurile prevăzute pentru a colecta aceste tipuri de ambalaje.

112 Reiese din cele ce precedă că decizia atacată expune la un standard juridic corespunzător motivele pentru care instalațiile întreprinderilor de colectare care au încheiat un contract de servicii cu DSD constituie o strangulare pentru sistemele colective concurente ale DSD, în al căror prim rând figurează Landbell.

113 În aceste condiții, a permite DSD să împiedice întreprinderile de colectare să încheie și să onoreze contractele cu concurenții DSD ar însemna, practic, ca acești concurenți să fie lipsiți de orice posibilitate reală de a intra și de a se menține pe piața colectării de la consumatori, iar Comisia poate concluziona, în mod întemeiat, că utilizarea în comun este necesară pentru a evita orice eliminare a concurenței pe această piață.

114 Această concluzie nu este pusă sub semnul întrebării în argumentele prezentate de reclamantă pentru a critica necesitatea utilizării în comun a sistemelor colective.

115 Astfel, faptul că 70 % din greutatea ambalajelor colectate de reclamantă fac obiectul unei colectări prin intermediul unui sistem de colectare voluntară în containere sau la centre de colectare a deșeurilor, și nu prin intermediul unui sistem de colectare a sacilor sau de golire a recipientelor, nu pune sub semnul întrebării raționamentul citat anterior, potrivit căruia atât instalațiile de colectare utilizate de sistemul de colectare voluntar, cât și infrastructurile de colectare utilizate de sistemul de colectare constituie o strangulare la care sistemele colective concurente ale DSD trebuie să poată avea acces pentru a intra pe piața colectării de la consumator.

116 De asemenea, exemplul „sacului albastru" introdus de Landbell în Lahn-Dill-Kreis, invocat de reclamantă ca un exemplu al posibilității de a înființa un sistem de colectare autonom, nu poate face abstracție de faptul că acest exemplu nu viza un land, ci un simplu canton, ceea ce împiedica orice acord asupra unui sistem colectiv, și că în speță era vorba de un proiect-pilot pus în aplicare cu sprijinul autorităților locale și pe care DSD l-a atacat în justiție. În plus, trebuie arătat că, abia după momentul emiterii deciziei, Landbell a putut, în mod efectiv, să intre pe piața colectării de la consumatori în calitate de sistem colectiv pentru landul Hessen, unde Landbell utilizează, cu acordul întreprinderilor în cauză și al autorităților locale interesate, aceleași instalații de colectare ca și cele utilizate de sistemul DSD.

117 În sfârșit, citarea unui pasaj din Ordonanța Verwaltungsgerichtshof Kassel din 20 august 1999, în care se prevede înființarea de sisteme colective „unele alături de celelalte", nu permite totuși să se concluzioneze că sistemele colective concurente trebuie să utilizeze instalații de colectare separate.

118 Reiese din cele ce precedă că decizia atacată prezintă, corespunzător cerințelor legale, având în vedere obligațiile care revin Comisiei în temeiul articolului 81 CE, precum și obligația de motivare, rațiunile pentru care utilizarea în comun a instalațiilor de colectare, inclusiv a instalațiilor de triere, ale întreprinderilor care au încheiat un contract cu DSD este necesară pentru a permite sistemelor colective concurente să intre pe piața colectării de la consumatori și, pe cale de consecință, să fie active pe piața în amonte a organizării preluării și recuperării ambalajelor de la consumatori.

119 În consecință, susținerea reclamantei întemeiată pe caracterul eronat sau pe motivarea insuficientă a deciziei atacate în ceea ce privește necesitatea de a garanta utilizarea în comun pentru a menține concurența între sistemele colective trebuie să fie respinsă.

ii) Cu privire la pretinsa necesitate a utilizării în comun pentru sistemele individuale

120 Trebuie arătat că, deoarece DSD este agreat ca sistem colectiv în toate landurile germane, este clar că noțiunea de „concurenți ai DSD" la care se referă prima obligație vizează, în primul rând, toate sistemele colective concurente, adică toate sistemele agreate de autoritățile germane pentru preluarea și recuperarea ambalajelor de la consumatori. Se pune totuși întrebarea dacă această noțiune

cuprinde deopotrivă sistemele individuale. În această privință, reclamanta susține că utilizarea în comun nu este necesară pentru sistemele individuale, în timp ce Comisia arată în memoriul său că prima obligație se aplică sistemelor individuale atunci când sunt autorizate să colecteze de la consumatori.

121 Tribunalul consideră că prima obligație trebuie să fie interpretată în sensul în care noțiunea de „concurenți ai DSD" nu vizează sistemele individuale, ci doar sistemele colective, din următoarele motive.

122 În primul rând, trebuie subliniat că este incontestabil faptul că sistemele individuale trebuie, în principiu, să colecteze ambalajele la locul de vânzare sau din proximitatea acestuia, iar nu de la consumatori. O asemenea interpretare se bazează pe prevederile decretului privind ambalajele (a se vedea punctele 5 și 6). Aceasta se întemeiază deopotrivă pe observațiile autorităților germane, prezentate Comisiei în cadrul procedurii administrative, de unde reiese că „ratele de recuperare impuse [prin] decret nu puteau fi atinse decât prin colectarea ambalajelor la punctul de vânzare sau în imediata vecinătate [a acestora] și că o eventuală colectare organizată în apropierea locuințelor nu putea fi inclusă în aceste rate" [observațiile autorităților germane, p. 3-6; considerentul (15) al deciziei atacate]. În acest context, nu se poate susține că sistemele individuale și sistemele colective sunt în concurență directă în privința colectării de la consumatori.

123 Apoi, trebuie menționat că părțile nu mai contestă faptul că, prin excepție de la principiul citat anterior, sistemele individuale pot interveni în mod marginal pe piața colectării de ambalaje de la consumatori și, pe cale de consecință, pe piața în amonte a organizării preluării și recuperării ambalajelor de la consumatori. Astfel, în cadrul definirii pieței colectării, Comisia arată că, dacă s-ar impune opinia enunțată de autoritățile germane (a se vedea punctul 122), „sistemele individuale nu ar trebui să intervină ca solicitanți pe această piață decât la periferia sa, în special în sectorul locurilor de colectare asimilabile gospodăriilor private sau în cel al livrării către

consumatorii privați" [considerentul (87) al deciziei atacate coroborat cu considerentul (15) al acestei decizii; a se vedea de asemenea considerentul (159) al deciziei atacate]. De asemenea, Comisia arată, pentru a răspunde DSD, care susținea că în cadrul sistemelor individuale nu era posibilă colectarea de la consumatori, că „este de necontestat faptul că ambalajele mărfurilor livrate consumatorilor privați (vânzări prin corespondență, livrări prin intermediul micilor comercianți) trebuie, de asemenea, să fie colectate de sistemele individuale în apropierea locului de reședință a consumatorului privat" [considerentul (167) al deciziei atacate].

124 Pe de altă parte, în memoriile lor, părțile recunosc, de comun acord, faptul că posibilitățile de intervenție ale unui sistem individual pe piața colectării de la consumatori sunt limitate la două ipoteze de suprapunere definite în decretul privind ambalajele. Prima dintre aceste ipoteze privește societățile de vânzare prin corespondență care utilizează un sistem individual. Într-adevăr, potrivit articolului 6 alineatul (1) a șasea teză din decretul privind ambalajele, în caz de vânzare prin corespondență, „trebuie să se asigure preluarea prin crearea de posibilități de restituire la o distanță acceptabilă pentru consumatorul final". Aceasta înseamnă că noțiunea de preluare la locul de vânzare, care caracterizează în principiu sistemul individual, trebuie să poată fi efectuată în acest caz în apropierea consumatorului. A doua ipoteză privește situația în care destinatarul ambalajului este asimilat, în decret, unui consumator. Astfel, reiese de la articolul 3 alineatul (10) a doua teză din decret că sunt considerate ca fiind consumatori „cafenelele, hotelurile, cantinele, administrațiile, cazărmile, spitalele, instituțiile de învățământ, instituțiile de caritate, profesiile liberale, precum și întreprinderile agricole și întreprinderile de artizanat, cu excepția imprimeriilor și a altor întreprinderi de prelucrare a hârtiei, ale căror deșeuri pot fi eliminate într-un ritm obișnuit pentru gospodării prin intermediul colectării tradiționale a hârtiei, cartonului, a obiectelor din carton și a altor ambalaje ușoare și containere de maximum 1 100 de litri pe fiecare grup de materiale".

125 În sfârșit, trebuie arătat că, spre deosebire de sistemele colective concurente ale DSD, în privința cărora decizia expune motivele pentru care întreprinderile de colectare cocontractante ale DSD și instalațiile lor de colectare constituie o

strangulare, Comisia nu explică de ce ar fi necesar ca sistemele individuale să aibă acces la aceste întreprinderi și la instalațiile lor pentru menținerea concurenței pe piețele în cauză.

126 Din contră, în analiza condiției referitoare la menținerea concurenței (a se vedea punctul 40), Comisia arată că „întreprinderile de colectare care nu aparțin sistemului DSD vor găsi întotdeauna oferte în domeniul sistemelor de colectare individuale", precizând că „acestea sunt, în orice caz, posibile la marginea pieței [colectării de la consumatori], pentru anumite combinații de ambalaje și de locuri de depozitare" [considerentul (159) al deciziei atacate, cu o referire la considerentul (87) al deciziei menționate]. Această explicație permite să se creadă că posibilitatea ca sistemele individuale să găsească o întreprindere de colectare pentru a prelua și recupera ambalajele de la consumatori în cazul suprapunerii prevăzute în decret nu reprezenta o preocupare pentru Comisie sau, în orice caz, nu mai reprezenta o astfel de preocupare, ținând seama de angajamentele asumate de DSD [considerentul (163) al deciziei atacate].

127 O asemenea analiză este confirmată de faptul că, în cadrul aprecierii efectului sensibil asupra concurenței al clauzei de exclusivitate în favoarea întreprinderilor de colectare (a se vedea punctul 30), Comisia arată că „singurul caz în care pare probabil să se recurgă la alte întreprinderi de colectare (și, prin urmare, să se instaleze containere de colectare suplimentare) privește anumite locuri de colectare asimilabile gospodăriilor, spitalelor sau cantinelor, de exemplu, cu rezerva respectării anumitor condiții în materie de logistică și de ambalaje" [considerentul (128) al deciziei atacate]. Aceasta înseamnă că, într-un asemenea caz, pare posibil să coexiste două sisteme de colectare.

128 Într-adevăr, spre deosebire de sistemele colective, care trebuie să răspundă condițiilor stricte în materie de acoperire teritorială, sistemele individuale se pot limita la colectarea ambalajelor acolo unde acestea sunt comercializate. Astfel, dacă pare dificil, din motivele expuse mai sus (a se vedea punctele 105-113), să se dubleze

ansamblul instalațiilor necesare unui sistem colectiv, este mai ușor pentru un sistem individual să obțină plasarea unei a doua instalații într-un anumit loc, pentru a-i permite să colecteze ambalajele care aparțin sistemului său.

129 Prin urmare, în lipsa unei explicații care să permită să se înțeleagă de ce utilizarea în comun ar putea fi necesară pentru sistemele individuale cu scopul „de a împiedica orice eliminare a concurenței de pe piețele în cauză", reiese din cele ce precedă că noțiunea de „concurent al DSD" utilizată în prima obligație trebuie să fie interpretată în sensul în care nu vizează sistemele individuale, ci doar sistemele colective concurente ale DSD.

130 O asemenea interpretare a noțiunii de „concurenți ai DSD" este, de altfel, confirmată într-un fragment din decizie, unde se indică, în mod expres, că utilizarea în comun a instalațiilor de colectare de către „sistemele concurente" nu privește sistemele individuale. Într-adevăr, pentru a respinge un argument invocat de DSD împotriva utilizării în comun a containerelor de către sistemele concurente, Comisia arată că acest argument privește „numai întrebarea dacă sistemele individuale pot colecta sau cumpăra ambalaje depozitate în apropierea locuințelor consumatorilor și nu privește, așadar, problema utilizării în comun a containerelor împreună cu sisteme concurente" [a se vedea nota de subsol 16 în considerentul (169) al deciziei atacate]. Acest citat, care opune sistemele individuale și cele concurente, exclude, în mod clar, sistemele individuale de la utilizarea în comun a instalațiilor de colectare, care este, așadar, limitată la sistemele concurente, și anume la sistemele colective concurente ale DSD.

131 În acest context, nu este necesar să se răspundă argumentelor reclamantei privind ilegalitatea deciziei atacate, în măsura în care prima obligație se referă la sistemele individuale.

132 De asemenea, Tribunalul nu poate lua în considerare anumite argumente invocate de Comisie în stadiul prezentării duplicii, potrivit cărora utilizarea în comun ar putea fi necesară în cazul unei cifre de afaceri reduse, în măsura în care este vorba despre sistemele individuale care se ocupă de ambalajele livrate în cadrul vânzării prin corespondență, și în cazul în care o singură instalație de colectare poate fi instalată, de exemplu, într-un spital, în privința locurilor de depozitare asimilate consumatorilor. Într-adevăr, aceste argumente nu figurează în decizia atacată (cazul cifrei de afaceri) sau o contrazic (cazul spitalului), iar argumentarea prezentată de Comisie în cursul procedurii nu poate remedia insuficiența motivării deciziei atacate cu privire la acest punct (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 24 octombrie 1996, Germania și alții/Comisia, C-329/93, C-62/95 și C-63/95, Rec., p. I-5151, punctele 47 și 48, și Hotărârea Tribunalului din 18 ianuarie 2005, Confédération nationale du Crédit mutuel/Comisia, T-93/02, Rec., p. II-143, punctul 126).

3. *Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe imposibilitatea de a impune o obligație pentru a remedia o eventuală încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 82 CE*

a) Argumentele părților

133 Ca răspuns la argumentația prezentată în apărare (a se vedea punctul 94), reclamanta susține că eventuala încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE sau a articolului 82 CE, invocată de Comisie, este pur speculativă și nu poate justifica prima obligație care – în orice caz – nu poate avea ca obiect decât prevenirea eliminării concurenței pe piața pe care a fost constatată o restrângere a concurenței, și anume piața colectării de la consumatori.

134 În primul rând, reclamanta amintește că singura restrângere a concurenței identificată în decizie în sensul articolului 81 alineatul (1) CE este reprezentată de clauza de exclusivitate acordată de DSD în favoarea întreprinderilor de colectare (a se vedea punctele 28-32). Această restrângere ar privi piața colectării de la consumatori și ar împiedica celelalte întreprinderi de colectare să își ofere serviciile către DSD, ceea ce ar avea ca efect reducerea, în mod sensibil, a concurenței dintre întreprinderile de colectare de pe teritoriul contractual [considerentele (123), (124) și (140) ale deciziei atacate]. Restrângerea menționată ar fi fost totuși exceptată de Comisie în aplicarea articolului 81 alineatul (3) CE (a se vedea punctele 37-41), în măsura, în special, în care nu era de natură să elimine concurența pe piața colectării de la consumatori [considerentele (158) și (178) ale deciziei atacate]. În aceste condiții, reclamanta susține că prima obligație, al cărei obiect enunțat ar fi permiterea accesului concurenților pe piața situată în amonte în organizarea colectării de la consumatori [considerentele (162) și (177) ale deciziei atacate], nu are legătură cu restrângerea concurenței menționată, care nu privește concurenții întreprinderii DSD pe piața organizării, ci pe aceia ai întreprinderilor de colectare cocontractante ale DSD. Prima obligație nu ar fi, așadar, de natură să intensifice concurența pe piața colectării de la consumatori.

135 În al doilea rând, reclamanta arată că nu poate fi impusă de către Comisie o obligație cu scopul de a împiedica o pretinsă amenințare de restrângere a concurenței sau de abuz pe o piață derivată, și anume piața organizării colectării de la consumator, pe care nicio restrângere a concurenței în sensul articolului 81 alineatul (1) CE nu a fost constatată sau, mai mult, exceptată conform articolului 81 alineatul (3) CE. Cu privire la acest punct, reclamanta amintește că, în decizie, Comisia afirmă în mod clar că prin contractul de servicii nu se acordă exclusivitate în folosul DSD în materie de acces la instalațiile de colectare ale cocontractanților săi (a se vedea punctul 36). De asemenea, Comisia arată că nicio restrângere a concurenței nu există la nivelul pieței organizării [considerentul (86) al deciziei atacate]. Reclamanta precizează, totodată, că niciun element nu permite să se concluzioneze că aceasta riscă să contracteze un astfel de angajament de exclusivitate cu cocontractanții săi sau să impună această exclusivitate în mod unilateral. În aceste condiții, reclamanta susține că piața care trebuie să fie luată în considerare pentru aplicarea articolului 81 alineatul (3) CE trebuie să fie identică celei examinate potrivit articolului 81 alineatul (1) CE. În plus, tot ca obiect al examinării articolului 81 alineatul (3) CE, posibilitatea de a impune o obligație în temeiul articolului 8 alineatul (1) din

Regulamentul nr. 17 ar fi deopotrivă limitată de restrângerea concurenței constatată în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE. Articolul 8 din Regulamentul nr. 17 nu ar putea, așadar, să servească drept temei juridic pentru impunerea unei obligații cu scopul de a rezolva o pretinsă problemă de concurență.

136 În al treilea rând, reclamanta consideră că, deși Comisia putea impune o obligație într-o decizie de exceptare cu scopul de a preveni o restrângere a concurenței fictive pe o piață derivată, aceasta nu putea să o impună sub forma unei obligații, care este o măsură independentă [articolul 15 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 17], ci trebuia să o facă sub forma unei condiții, care ar servi pentru a face acordul „exceptabil" (Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 1996, SNCF și British Railways/Comisia, T-79/95 și T-80/95, Rec., p. II-1491, punctul 63 și următoarele). Acest lucru ar fi confirmat de practica decizională a Comisiei (citată în replică, notele de subsol 20 și 21), care și-a însoțit, practic, întotdeauna deciziile de exceptare de condiții, iar nu de obligații, dacă și în măsura în care aceasta consideră un anumit comportament ca fiind necesar pentru a preveni eliminarea concurenței în sensul articolului 81 alineatul (3) CE.

137 Comisia susține, cu titlu prealabil, că argumentarea citată anterior este inadmisibilă, deoarece este vorba de un nou motiv de drept invocat tardiv în sensul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului. Pe de altă parte, Comisia amintește că obiectul primei obligații este de a garanta angajamentele prezentate de DSD cu scopul de a remedia anumite probleme identificate în cursul procedurii administrative și anumite ambiguități ale acestor angajamente. Ar fi important, așadar, să se stabilească dacă comportamentul pe care DSD a renunțat să îl adopte era susceptibil de a fi examinat conform articolului 81 alineatul (1) CE. Or, în decizie, Comisia își expune preocupările în această privință, care nu privesc numai clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderilor de colectare, ci și problema accesului concurenților la instalațiile întreprinderilor de colectare cocontractante ale DSD. În plus, Comisia subliniază că aprecierea sa, în cadrul articolului 81 CE, nu trebuie să se limiteze doar la piața colectării de la consumator, care are în orice caz

două aspecte – acela al ofertei de servicii de către întreprinderile de colectare și cel al cererii de servicii de către DSD și celelalte sisteme colective –, ci poate, totodată, să privească eventualele repercusiuni ale contractului de servicii pe piața din amonte a organizării.

b) Aprecierea Tribunalului

i) Cu privire la admisibilitate

138 Ca răspuns la cererea Comisiei având ca obiect declararea ca inadmisibilă a argumentării DSD, citată anterior, întrucât aceasta constituie un nou motiv de drept invocat tardiv în sensul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, trebuie arătat că, deși această dispoziție interzice efectiv prezentarea de motive noi în cursul procedurii, un motiv care constituie dezvoltarea unui alt motiv enunțat anterior, direct sau implicit, în cererea introductivă și care prezintă o legătură strânsă cu acest motiv trebuie declarat admisibil. O soluție similară se impune pentru o critică invocată în sprijinul unui motiv (a se vedea, în special, Hotărârea Tribunalului din 21 martie 2002, Joynson/Comisia, T-231/99, Rec., p. II-2085, punctul 156).

139 Or, în speță, argumentarea prezentată de DSD în replică nu face decât să continue argumentele prezentate în cererea introductivă în sprijinul ilegalității primei obligații potrivit articolului 81 CE. Aceste argumente nu fac, de altfel, decât să răspundă celor prezentate de Comisie în apărare cu scopul de a reorienta obiectul litigiului asupra constatării că decizia atacată acordă unei restrângeri a concurenței o exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE, prin însoțirea acestei exceptări de o obligație întemeiată pe necesitatea de a proteja concurența. În special, trebuie subliniat că susținerea reclamantei, potrivit căreia prima obligație încalcă articolul 8 din Regulamentul nr. 17, prezentată pentru prima dată în stadiul replicii, este strâns

legată de cea privind încălcarea articolului 81 alineatul (3) CE, prezentată în primul motiv, dat fiind că acest motiv contestă legalitatea primei obligații în privința dreptului aplicabil și că exact articolul 8 din Regulamentul nr. 17 este cel care permite Comisiei să atașeze o obligație unei decizii de exceptare în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE.

140 În orice caz, Comisia a avut ocazia, în duplică și în cadrul ședinței, să își prezinte comentariile cu privire la ceea ce consideră a fi un motiv nou.

141 Reiese din cele ce precedă că solicitarea Comisiei de declarare ca inadmisibilă a argumentației prezentate de reclamantă în ceea ce privește posibilitatea de a impune o obligație pentru remedierea unei eventuale amenințări de încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 82 CE trebuie să fie respinsă.

ii) Cu privire la fond

142 Trebuie, așadar, examinate argumentele invocate de reclamantă pentru a susține că, în speță, Comisia nu putea însoți decizia de exceptare adoptată în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE de o obligație impusă în temeiul articolului 8 din Regulamentul nr. 17.

143 Potrivit articolului 81 alineatul (3) CE, prevederile articolului 81 alineatul (1) CE pot fi declarate inaplicabile în cazul oricăror acorduri între întreprinderi care contribuie la îmbunătățirea producției sau distribuției de produse ori la promovarea progresului tehnic sau economic (prima condiție), asigurând totodată consumato-

rilor o parte echitabilă din beneficiul obținut (a doua condiție), fără să impună întreprinderilor în cauză restricții care nu sunt indispensabile pentru atingerea acestor obiective (a treia condiție) și fără să ofere întreprinderilor posibilitatea de a elimina concurența în ceea ce privește o parte semnificativă a produselor în cauză (a patra condiție).

144 Pe de altă parte, articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 permite Comisiei să însoțească o decizie de exceptare întemeiată pe articolul 81 alineatul (3) CE de anumite condiții și obligații.

145 În acest context, trebuie subliniat, în primul rând, că prezentarea deciziei atacate făcută de reclamantă este eronată. Într-adevăr, în toate etapele aprecierii de către Comisie conform articolului 81 CE, decizia atacată nu s-a limitat la a examina numai efectele asupra concurenței ale clauzei de exclusivitate în favoarea întreprinderilor de colectare, ci a avut în vedere, de asemenea, problema accesului la instalațiile întreprinderilor de colectare.

146 Acest lucru este valabil atât la nivelul evaluării în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE [considerentele (28)-(32) și considerentele (33)-(36) ale deciziei atacate], cât și la nivelul evaluării în temeiul articolului 81 alineatul (3) CE [a se vedea considerentele (37)-(39), în privința primelor trei condiții de aplicare a acestei prevederi a Tratatului, unde analiza se concentrează asupra întreprinderilor de colectare, și considerentele (40) și (41), în care condiția referitoare la menținerea concurenței este examinată în privința întreprinderilor de colectare, dar și, în special, în privința sistemelor colective concurente ale DSD].

147 Numai la nivelul explicațiilor oferite de Comisie pentru a justifica obligațiile conexe deciziei de exceptare în temeiul articolului 8 din Regulamentul nr. 17, decizia se limitează să invoce necesitatea de a garanta accesul concurenților DSD la instalațiile

întreprinderilor de colectare care au încheiat un contract de servicii cu DSD, pentru a se demarca de rezervele formulate de reclamantă față de unul dintre angajamentele reproduse în considerentul (71) și pentru a evita eliminarea concurenței pe piața colectării de la consumatori și pe piața în amonte a organizării colectării de la consumatori (a se vedea punctele 42 și 45).

148 Pe de altă parte, în argumentarea sa, reclamanta distinge în mod artificial între piața colectării de la consumatori, pe care înțelege să o limiteze doar la întreprinderile de colectare la care DSD face apel și la întreprinderile de colectare care nu au încheiat contracte de servicii cu DSD, și piața organizării preluării și recuperării de la consumatori, care privește DSD și concurenții săi. În realitate, după cum a fost expus în decizie (a se vedea punctul 41), ceea ce este important ține mai degrabă de problema dacă sistemele colective concurente ale DSD trebuie sau nu trebuie să aibă acces la instalațiile de colectare ale cocontractanților DSD cu scopul de a putea intra pe piața colectării de ambalaje de la consumatori și, pe cale de consecință, de a fi active pe piața în amonte a organizării preluării și recuperării ambalajelor de la consumatori.

149 Prin urmare, nu se poate susține că decizia de exceptare privește numai simpla restrângere a concurenței, identificată în cadrul aprecierii în temeiul articolului 81 alineatul (1) CE, și anume clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderilor de colectare. Această decizie privește, într-adevăr, întregul contract de servicii notificat de DSD și menționat în diferitele angajamente prezentate de această întreprindere pentru a clarifica condițiile de aplicare a acestuia.

150 Trebuie, așadar, să fie luat în considerare faptul că exceptarea contractului de servicii a fost acceptată de Comisie pentru că DSD a asigurat-o, printre altele, că nicio dispoziție a acestui contract nu era susceptibilă să lege întreprinderile de colectare de DSD și că aceasta nu va introduce nicio acțiune pentru încetarea utilizării împotriva terților în caz de utilizare în comun. Aceste asigurări sunt determinante,

întrucât ele permit Comisiei să considere că, în speță, condiția pentru acordarea exceptării legată de menținerea concurenței este îndeplinită. În această privință, trebuie arătat că, în lipsa unor astfel de asigurări, Comisia a indicat, în mod clar, în cadrul procedurii administrative, că nu avea intenția de a autoriza sau de a excepta contractul de servicii, ci lua în calcul fie să considere că existența unui eventual obstacol pentru accesul concurenților DSD la instalațiile de colectare ale cocontractanților DSD constituia o restrângere a concurenței ca atare (a se vedea punctul 33), fie să analizeze dacă comportamentul DSD ce urmărea să împiedice accesul concurenților săi la respectivele instalații nu putea să cadă sub incidența articolului 82 CE (a se vedea punctul 35).

151 În consecință, deoarece Comisia a adoptat decizia de exceptare bazându-se atât pe aprecierea sa privind clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderilor de colectare, cât și în vederea necesității de a menține concurența, astfel încât sistemele colective concurente ale DSD să aibă posibilitatea de a avea acces la instalațiile de colectare ale cocontractanților DSD (a se vedea punctele 118 și 128), Comisia nu a încălcat articolul 81 alineatul (3) CE și articolul 8 din Regulamentul nr. 17 prin adoptarea primei obligații.

152 În ultimul rând, reclamanta susține că, deși Comisia putea impune o obligație DSD în decizia atacată, nu putea să facă acest lucru decât sub forma unei condiții, iar nu a unei obligații, deoarece consecințele juridice ce decurg dintr-o obligație sunt mai importante decât cele atașate unei condiții. Într-adevăr, în aplicarea articolului 8 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 17, Comisia ar putea revoca sau modifica decizia ori interzice anumite acțiuni ale părților, atunci când părțile încalcă orice obligație conexă deciziei, iar în aplicarea articolului 15 alineatul (2) litera (b) din același regulament, Comisia ar putea impune o amendă dacă reclamanta nu respectă o obligație.

153 În același timp, trebuie subliniat că articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 prevede că deciziile de exceptare pot fi însoțite de condiții și de obligații, fără a preciza în ce condiții Comisia trebuie să aleagă între una sau alta dintre posibilități.

În plus, întrucât articolul 81 alineatul (3) constituie, în beneficiul întreprinderilor, o excepțare de la interdicția generală prevăzută în articolul 81 alineatul (1) CE, Comisia trebuie să beneficieze, prin urmare, în privința normelor de aplicare pe care le prevede în raport cu o excepțare, de o largă marjă de apreciere, în același timp fiind ținută să respecte limitele pe care articolul 81 CE le aduce competenței sale (Hotărârea Curții din 23 octombrie 1974, Transocean Marine Paint/Comisia, 17/74, Rec., p. 1063, punctul 16).

154 Preferința Comisiei pentru impunerea, în alte cauze, a unor condiții, mai degrabă decât a unor obligații, nu este suficientă, în sine, pentru a pune sub semnul întrebării posibilitatea oferită de Regulamentul nr. 17 de a însoți o decizie de excepțare mai degrabă de obligații decât de condiții.

155 Rezultă din cele ce precedă că nu a avut loc o încălcare de către Comisie a articolului 81 alineatul (3) CE și a articolului 8 din Regulamentul nr. 17 prin faptul că, în speță, a atașat deciziei de excepțare o obligație privind necesitatea de a garanta utilizarea în comun de către sistemele colective concurente ale DSD a instalațiilor de colectare ale întreprinderilor utilizate de sistemul DSD.

4. *Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității*

156 Chiar dacă se presupune că utilizarea în comun a instalațiilor de colectare ar fi necesară pentru a permite menținerea concurenței, reclamanta susține totuși că prima obligație nu ar fi mai puțin disproporționată pentru că, în primul rând, aceasta ar încălca decretul privind ambalajele, în al doilea rând, ar antrena o denaturare a concurenței în detrimentul DSD, în al treilea rând, ar afecta în mod excesiv marca Der Grüne Punkt și, în al patrulea rând, ar aduce atingere dreptului fundamental de acces la justiție al DSD.

a) Cu privire la pretinsa încălcare a decretului privind ambalajele

Argumentele părților

157 Reclamanta susține că prima obligație este disproporționată, întrucât utilizarea în comun a instalațiilor de colectare ale DSD este incompatibilă cu principiul răspunderii pentru produs, consacrat în decretul privind ambalajele. Acest principiu obligă producătorii și distribuitorii de ambalaje să atingă ratele de recuperare „pentru ambalajele pe care le-au pus în circulație pe piață" [punctul 1 alineatul (1) prima teză din anexa I la articolul 6 din decret]. Pe de altă parte, în caz de participare la un sistem colectiv, răspunderea producătorului sau a distribuitorului pentru aceste ambalaje este transmisă operatorului respectivului sistem, care trebuie „să supună recuperării ambalajele care îi sunt aduse" [articolul 6 alineatul (3) a doua teză din decret] și să atingă ratele de recuperare „pentru ambalajele pentru care producătorii și distribuitorii participă la sistemul [său]" [punctul 1 alineatul (1) a doua teză din anexa I la articolul 6 din decret]. Datorită acestei abordări, bazată pe ambalajul concret, ar fi ilegal să se răscumpere ambalaje ale altor sisteme pentru a atinge ratele de recuperare prevăzute în decret. În acest context, reclamanta susține că sistemele concurente ar trebui, din principiu, să își îndeplinească obligațiile de preluare și de recuperare cu propriile instalații de colectare, numite „instalații de colectare ale sistemului" [a se vedea punctul 3 alineatul (3) a șaptea liniuță din anexa I la decret].

158 Astfel, în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare de către două sisteme concurente, atribuirea către unul sau către altul dintre aceste sisteme a unui ambalaj concret nu ar fi, ca regulă generală, posibilă. În această privință, reclamanta arată că alocarea de „volume colectate în funcție de originea lor, prin repartizarea pe cote", menționată în decizia atacată [considerentul (170) al deciziei atacate], necesită analize de triere costisitoare și complexe. În plus, exemplul hârtiei și al cartonului,

utilizat de Comisie, ar fi condus la rezultate inechitabile, în măsura în care partea din volumul colectat, constituită din ambalaje atribuite DSD și determinate prin analizele trierii, era inițial de 25 %, în timp ce partea din ambalaje efectiv acoperită de licența DSD era net inferioară acestei rate. Generalizarea unei asemenea soluții pentru toate ambalajele ar fi inacceptabilă pentru DSD.

159 Pe de altă parte, reclamanta susține că, potrivit decretului, sunt ilegale orice utilizări în comun ale instalațiilor de colectare de către sistemele individuale, care nu pot, ca regulă generală, să colecteze ambalajele din proximitatea consumatorului. În consecință, deoarece a susținut că DSD nu putea să se prevaleze de decretul privind ambalajele față de cocontractanții săi [considerentul (167) al deciziei atacate], Comisia nu a ținut seama de faptul că decretul urmărește, în egală măsură, obiectivul protejării reclamantei împotriva denaturării concurenței.

160 Comisia susține că prezentarea decretului făcută de reclamantă este inexactă, întrucât ratele de recuperare nu sunt întemeiate pe ambalajele concrete sau pe volumul total de ambalaje pus în circulație pe piață, ci pe cantitatea de ambalaje încredințată sistemului respectiv. La rândul său, Landbell susține că, în orice caz, utilizarea în comun a instalațiilor de colectare este compatibilă cu decretul privind ambalajele, a cărui modificare din 1998 a avut ca obiect întărirea concurenței între sistemele colective.

Aprecierea Tribunalului

161 În esență, reclamanta susține că utilizarea în comun a instalațiilor de colectare ale întreprinderilor care au încheiat un contract de servicii cu DSD are drept efect împiedicarea sa de a recupera și valorifica ambalajele care i-au fost atribuite în mod concret de către producătorul sau distribuitorul de ambalaje în cauză, conform

principiului răspunderii pentru produs, consacrat în decretul privind ambalajele. Prin urmare, prin împiedicarea DSD de a se opune utilizării în comun, prima obligație ar aduce atingere într-o manieră disproporționată drepturilor și obligațiilor pe care DSD le are în temeiul acestui decret.

162 În cadrul ședinței, părțile au fost chestionate asupra modalităților de funcționare a sistemelor colective și a sistemelor individuale, cu scopul de a permite Tribunalului să afle care era rolul ambalajului ca atare, ceea ce reclamanta numește „ambalajul concret", în realizarea obligațiilor de preluare și de recuperare impuse prin decret. Această expunere contradictorie permite Tribunalului să facă următoarele constatări.

163 Pe de o parte, trebuie arătat că ratele de recuperare stabilite în anexa I la articolul 6 din decretul privind ambalajele sunt calculate ca procente din masa de material comercializată efectiv, colectată și valorificată, iar nu în funcție de numărul sau de tipul de ambalaje în cauză. Punctul 1 alineatul (1) din anexa I la articolul 6 din decret prevede, astfel, că producătorii și distribuitorii de ambalaje trebuie să răspundă exigențelor privind recuperarea ambalajelor pe care le-au comercializat și că aceeași este situația pentru operatorii de sisteme colective în ceea ce privește ambalajele pentru care producătorii sau distribuitorii participă la astfel de sisteme. În această privință, se precizează la punctul 1 alineatul (2) din anexa I la articolul 6 din decret că respectivele cantități de ambalaje sunt determinate „ca procent din masă", că este vorba de ambalaje comercializate de producător sau de distribuitor sau de cele pentru care producătorul sau distribuitorul participă la un sistem colectiv. În plus, începând cu 1 ianuarie 2000, sistemele individuale și sistemele colective sunt supuse acelorași rate de recuperare pe material [considerentul (21) al deciziei atacate].

164 De altfel, reiese din articolul 6 alineatul (1) a patra și a cincea teză din decret că obligația de preluare și de recuperare a distribuitorilor care dispun de suprafețe de vânzare mai mari de 200 m^2 privește și ambalajele produselor ce poartă mărci pe

care aceștia nu le vând, atât timp cât aceste ambalaje sunt de tipul, de forma și de mărimea celor care fac parte din gama lor de produse. Astfel, rata de recuperare a acestor distribuitori nu este calculată prin raportare la ambalajele efectiv puse în circulație pe piață, ci în funcție de ambalajele similare, în ceea ce privește tipul, forma și mărimea.

165 Pe de altă parte, reiese din cele ce precedă că repartizarea cantităților de ambalaje între diferitele sisteme, hotărâtă de producătorul sau de distribuitorul de ambalaje, nu privește cantități de ambalaje predefinite, ci masele de material care corespund acestor ambalaje. În practică, acest lucru înseamnă că, atunci când un producător de ambalaje decide să încredințeze DSD preluarea și recuperarea a jumătate din ambalajele din material plastic pe care le comercializează în Germania, DSD își asumă sarcina de a colecta și a recupera o cantitate de material ce corespunde unei jumătăți din aceste ambalaje. Pentru a atinge ratele de recuperare prevăzute în decret, DSD trebuie, așadar, să demonstreze autorităților germane faptul că a supus valorificării 60 % din masa plastică care i-a fost încredințată de acest producător (60 % fiind rata de recuperare aplicabilă plasticului). De asemenea, dacă producătorul poate demonstra că a încredințat DSD obligația sa de preluare și de recuperare în ceea ce privește jumătate din cantitatea de plastic comercializată, acesta va trebui, pe de altă parte, să demonstreze că a returnat și a recuperat cantitatea de material restantă, corespunzătoare celeilalte jumătăți, prin intermediul unui sistem individual sau a unui alt sistem colectiv.

166 Pe de altă parte, trebuie subliniat că este perfect posibil, după cum se arată în considerentul (170) al deciziei, să fie repartizate pe cote cantitățile colectate de instalațiile de colectare între diferite sisteme. Într-adevăr, chiar exemplul reclamantei în ceea ce privește ambalajele din hârtie și din carton, care sunt colectate de sistemul DSD în același timp cu tipăriturile (ziare și reviste), arată că instalațiile de colectare pot fi utilizate în comun fără probleme. Reclamanta nu poate, așadar, să solicite interzicerea utilizării de către concurenții săi a unei tehnici pe care ea însăși o utilizează. Mai mult, în cadrul ședinței, Landbell a evocat existența unui acord de compensare, adoptat în urma deciziei, care permite diferiților gestionari ai sistemului să împartă cantitățile de material valorificate de

întreprinderile de colectare la care recurg în privința cantităților de material pentru care sunt responsabili în temeiul contractelor semnate cu producătorii și distribuitorii de ambalaje.

167 În orice caz, susținerea DSD, conform căreia repartizarea cantităților colectate în materie de ambalaje din hârtie și din carton și de tipărituri (ziare și reviste) ar fi complexă și costisitoare, nu este suficientă pentru a pune sub semnul întrebării proporționalitatea primei obligații conform decretului privind ambalajele. Într-adevăr, chiar dacă se presupune că aceasta ar fi situația, se impune să se constate că utilizarea criteriilor complexității și al costului nu permite să fie stabilită o încălcare a decretului și că acestea nu pot, ca atare, să justifice adoptarea unui comportament susceptibil să determine eliminarea concurenței de pe pieţele relevante. În plus, în prezenta cauză decizia indică, în mod expres, faptul că prima obligație nu împiedică DSD să reducă redevențele plătite întreprinderilor de colectare în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare, cu scopul de a se asigura ca niciun serviciu furnizat terților să nu îi fie facturat (a se vedea punctul 35). În consecință, în caz de utilizare în comun, DSD va putea să se asigure că redevența datorată întreprinderii de colectare nu ia în considerare decât serviciul de preluare și de recuperare efectuat în contul sistemului DSD, fără ca această redevență să servească finanțării unui serviciu efectuat în contul unui alt sistem.

168 De asemenea, niciun element de probă nu susține afirmația DSD conform căreia tehnica ratelor utilizate pentru ambalajele din hârtie și din carton și pentru tipărituri ar conduce la rezultate inechitabile în privința sa. În orice caz, utilizarea în comun preconizată în decizie nu riscă să aducă atingere intereselor DSD, exact pentru motivul că obiectivul unei asemenea dispoziții este de a garanta fiecărui sistem colectiv posibilitatea de a colecta ambalajele care îi sunt atribuite de producătorii și distribuitorii în cauză. Așadar, pentru a garanta acest obiectiv, Comisia a impus a doua obligație întreprinderii DSD (a se vedea punctele 213-217).

169 În consecință, întrucât concurența între sisteme nu se efectuează pe baza atribuirii de ambalaje concrete, ci pe cea a unei alocări a maselor de material corespunzătoare acestor ambalaje, prima obligație nu poate fi considerată disproporționată, contrar celor invocate de reclamantă.

170 Reiese din cele ce precedă că prima obligație nu poate fi considerată disproporționată, pe motiv că ar încălca decretul privind ambalajele.

171 În ultimul rând, în privința susținerii reclamantei potrivit căreia ar putea, în temeiul decretului, să se opună partajării instalațiilor de colectare utilizate de sistemul DSD cu sistemele individuale, trebuie reamintit că Tribunalul a hotărât că noțiunea de „concurenți ai DSD", utilizată pentru a defini domeniul de aplicare al primei obligații, trebuie să fie interpretată ca aplicându-se doar sistemelor pentru care decizia atacată a considerat că era necesar să garanteze utilizarea în comun a instalațiilor de colectare, și anume sistemele colective concurente ale DSD (a se vedea punctul 129). În aceste condiții, prima obligație nu poate avea incidență asupra eventualei posibilități ca DSD să invoce decretul pentru a se opune unei asemenea utilizări în comun împreună cu sistemele individuale.

b) Cu privire la riscul de denaturare a concurenței în detrimentul DSD

Argumentele părților

172 Reclamanta susține că prima obligație este disproporționată, pentru că permite concurenților săi să aleagă exact instalațiile de colectare cele mai rentabile, lăsându-i-le ei pe cele mai costisitoare. O asemenea parazitare ar fi permisă fără restricții sistemelor individuale, care nu au nicio obligație de acoperire teritorială, în privința domeniilor de suprapunere cu sistemele colective, și anume locurile de depozitare asimilate gospodăriilor și ambalajele vândute prin corespondență. Celelalte sisteme colective ar putea, de asemenea, să adopte un comportament parazitar, în detrimentul reclamantei, și, în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare, ar surveni conflicte de interese, dat fiind că DSD nu ar mai putea regla în detaliu organizarea sistemului său, așa cum o face în prezent. Pe de altă parte, reclamanta se

prevalează de observațiile autorităților germane, care evocă riscul ca sistemele colective să devină mai puțin eficace și riscul apariției unei denaturări a concurenței în sensul articolului 7 alineatul (1) din Directiva 94/62/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 1994 privind ambalajele și deșeurile de ambalaje (JO L 365, p. 10, Ediție specială, 13/vol. 14, p. 238), dacă „sistemele individuale [...] ar putea, independent de regiunea de distribuție a ambalajelor, să o aleagă pe aceea unde aceștia colectează sau cumpără deșeuri de ambalaje, eventual limitat regional la locuri de depozitare importante."

173 Comisia, susținută de Landbell, contestă pretinsa amenințare pe care ar constitui-o prima obligație pentru sistemul DSD. Într-adevăr, în măsura în care decretul privind ambalajele se aplică în același mod tuturor sistemelor colective, niciunul dintre acestea nu poate să se limiteze la sectoarele presupuse a fi mai profitabile. De asemenea, sistemele individuale trebuie, în principiu, să colecteze ambalajele la locul de livrare către consumator, iar structura locurilor lor de depozitare ar fi diferită, din acest motiv, de cea a sistemelor colective.

Aprecierea Tribunalului

174 Contrar celor susținute de reclamantă, utilizarea în comun a instalațiilor de colectare nu poate avea efectul de a se permite sistemelor colective concurente ale DSD să favorizeze, în cadrul unui land, zonele cele mai rentabile în detrimentul altora, care să rămână în sarcina sistemului DSD. Într-adevăr, se impune constatarea că toate sistemele colective sunt supuse acelorași obligații, fie că este vorba de obligația de acoperire teritorială, de atingere a ratelor de recuperare sau de dovadă a fluxurilor cantitative.

175 În plus, în orice ipoteză, în decizie se arată în mod expres că prima obligație nu împiedică DSD să reducă, în consecință, redevențele plătite întreprinderilor de colectare (a se vedea punctul 35).

176 Mai mult, în legătură cu pretinsa incompatibilitate a utilizării în comun a instalațiilor de colectare cu articolul 7 alineatul (1) din Directiva 94/62, conform căreia sistemele destinate să asigure preluarea sau colectarea ambalajelor trebuie să fie proiectate astfel încât să evite barierele în calea comerțului sau denaturarea concurenței, trebuie arătat că decizia atacată vizează, în mod precis, garantarea condițiilor de concurență pe piețele în cauză, potrivit obiectivelor decretului a cărui revizuire, intervenită în 1998, a avut ca obiectiv facilitarea dezvoltării concurenței între sistemele colective [considerentul (169) al deciziei atacate].

177 Reiese din cele ce precedă că prima obligație nu poate fi considerată disproporționată pe motiv că ar determina un risc de denaturare a concurenței în detrimentul reclamantei.

178 Pe de altă parte, în legătură cu pretinsul risc pentru concurență care ar putea fi reprezentat de prima obligație în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare între cocontractanții DSD și sistemele individuale, trebuie amintit că Tribunalul a hotărât mai sus că noțiunea „concurenți ai DSD", utilizată pentru a defini domeniul de aplicare al primei obligații, trebuie interpretată ca privind doar sistemele pentru care decizia atacată a considerat că era necesar să garanteze utilizarea în comun a instalațiilor de colectare, și anume sistemele colective concurente ale DSD. În aceste condiții, prima obligație nu poate avea incidență asupra relațiilor dintre DSD și sistemele individuale.

c) Cu privire la pretinsa afectare a funcției mărcii Der Grüne Punkt

Argumentele părților

179 Reclamanta susține că prima obligație este disproporționată, întrucât aduce atingere funcției inițiale a mărcii Der Grüne Punkt, care este aceea de a identifica serviciul de

preluare și de recuperare al sistemului DSD, iar nu pe cel al altui sistem. În această privință, reclamanta amintește că marca sa este înregistrată în Germania ca marcă colectivă aplicată pe ambalajele producătorilor și distribuitorilor care participă la sistemul DSD și ca marcă individuală aplicată pe instalațiile de colectare utilizate de sistemul DSD. În particular, funcția de origine a mărcii colective Der Grüne Punkt a fost recunoscută de mai multe instanțe germane [Hotărârea Bundespatentgericht (Tribunalul Federal de Brevete, Germania) din 18 septembrie 1996, potrivit căreia marca dă o indicație privind angajamentul ecologic al producătorului; Hotărârea Landgericht Hamburg (Tribunalul Regional din Hamburg, Germania) din 23 decembrie 1996 și Hotărârea Kammergericht Berlin (Tribunalul Regional Superior din Berlin, Germania) din 14 iunie 1994, potrivit căreia marca informează cu privire la participarea la sistemul DSD; Hotărârea Oberlandesgericht Köln (Tribunalul Regional Superior din Köln, Germania) din 8 mai 1998, care evocă semnificația primordială a mărcii constând în faptul difuzării și notorietății sale, și Hotărârea Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) din 15 martie 2001, potrivit căreia producătorii și distribuitorii indică participarea la sistemul DSD prin aplicarea mărcii pe ambalajele lor]. În speță, reclamanta susține că utilizarea în comun a instalațiilor de colectare aduce atingere mărcilor colective și individuale Der Grüne Punkt, în măsura în care consumatorul știe, datorită publicității, că ambalajele care poartă această marcă participă la sistemul DSD, iar nu la un sistem concurent, și că acestea trebuie să fie eliminate prin intermediul instalațiilor de colectare ale sistemului DSD, care poartă, de asemenea, în general, marca Der Grüne Punkt. Or, în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare, organizarea preluării și a recuperării ambalajelor colectate de sistemul DSD ar fi, în parte, efectuată – contrar așteptărilor consumatorului – de concurenți ai DSD. Utilizarea în comun a instalațiilor de colectare ce aparțin sistemului DSD ar avea ca efect, prin urmare, inducerea în eroare a consumatorilor.

180 Reclamanta adaugă faptul că prima obligație i-ar impune să încurajeze concurența prin acordarea concurenților săi a unei licențe obligatorii gratuite a mărcii Der Grüne Punkt, aplicată pe instalațiile de colectare. Or, o asemenea licență ar fi ilegală, întrucât ar încălca principiile aplicabile în materie [articolul 21 din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS) din 15 aprilie 1994 (anexa 1C la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului), aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994

privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO L 336, p. 1, 214, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3) și Avizul Curții din 15 noiembrie 1994 (Avizul 1/94, Rec., p. I-5267)].

181 În prealabil, Comisia remarcă faptul că anumite critici prezentate de reclamantă nu vizează contractul de servicii, care face obiectul deciziei atacate, ci contractul de utilizare a logoului, care face obiectul Deciziei 2001/463 și care nu trebuie, așadar, să fie examinat în cadrul prezentei cauze. Comisia subliniază că reclamanta pare să dorească să obțină un drept exclusiv asupra utilizării instalațiilor de colectare, din faptul că autorizează proprietarul acestora să aplice pe instalațiile lor logoul Der Grüne Punkt, ceea ce nu poate fi admis. Într-adevăr, acest lucru ar însemna că o întreprindere de colectare care aplică logoul Der Grüne Punkt pe un camion de colectare a ambalajelor nu ar putea utiliza acest camion decât în cadrul sistemului DSD, iar nu pentru transportul altor deșeuri. Or, nu numai că în contractul de servicii nu ar fi conținute dispoziții de natură să susțină acest raționament, ci răspunsurile furnizate de întreprinderile de colectare la cererile de informații trimise de Comisie ar demonstra, în special, că aceste întreprinderi își utilizează vehiculele pentru alte comenzi. Reclamanta nu ar putea, așadar, să se prevaleze de dreptul de exclusivitate pe care îl invocă. Pe de altă parte, Comisia subliniază că, atunci când aruncă un ambalaj ce poartă logoul Der Grüne Punkt într-o instalație de colectare ce aparține sistemului DSD, consumatorul nu este indus în eroare, deoarece problema utilizării în comun nu este incidentă asupra comportamentului consumatorului. În plus, beneficiarul final al serviciului de preluare și de recuperare propus de sistemul DSD nu ar fi consumatorul, ci producătorul sau distribuitorul de ambalaje. Nu ar exista, așadar, dovada faptului că pretinsa inducere în eroare invocată de reclamantă aduce atingere mărcii Der Grüne Punkt.

182 În privința licenței obligatorii, Comisia susține că reclamanta omite să precizeze beneficiarul căruia decizia ar obliga-o să acorde o licență. Reclamanta este în continuare liberă să autorizeze întreprinderile de colectare să îi utilizeze marca prin aplicarea ei pe containerele acestora, chiar să le recomande acest lucru, și, de asemenea, să le retragă această autorizație.

Aprecierea Tribunalului

183 În esență, reclamanta susține că prima obligație încalcă principiul proporționalității, întrucât utilizarea în comun aduce atingere mărcii Der Grüne Punkt, care ar permite să se distingă serviciile sale de cele oferite de alte întreprinderi. Dispunând de posibilitatea de a accede la instalațiile de colectare înființate de întreprinderile de colectare, care au fost deja utilizate de sistemul DSD, sistemele colective concurente ale DSD ar profita, astfel, de notorietatea acestei mărci în rândul consumatorilor și aceștia ar fi induși în eroare să returneze ambalajele la instalații despre care cred că aparțin sistemului DSD, iar nu unui sistem concurent.

184 Totuși, trebuie constatat că această argumentație nu poate fi acceptată.

185 În primul rând, contractul de servicii nu împiedică întreprinderea de colectare cocontractantă a DSD să ofere instalațiile sale de colectare unui sistem concurent al sistemului DSD. Într-adevăr, potrivit prevederilor contractului de servicii, se arată doar că, „[î]n acțiunile sale de promovare a sistemului, întreprinderea de colectare va pune în evidență, în mod adecvat și constant, logoul Der Grüne Punkt conferit de DSD, de exemplu, prin imprimarea acestuia pe hârtia pentru corespondență, pe materialele publicitare și pe recipientele de colectare, precum și prin evidențierea lui pe vehiculele și echipamentele utilizate în cadrul operării sistemului" [articolul 2 alineatul (5) primul paragraf teza a patra] și că „[u]tilizarea logoului Der Grüne Punkt este gratuită pentru întreprinderea de colectare" [articolul 2 alineatul (5) al treilea paragraf prima teză]. Faptul că DSD autorizează întreprinderea de colectare să aplice, în mod gratuit, marca Der Grüne Punkt pe instalațiile sale de colectare nu este suficient pentru ca DSD să revendice utilizarea exclusivă a respectivelor instalații. Din contră, reiese din contractul de servicii că aplicarea logoului menționat nu are altă semnificație decât aceea de a indica „în scop promoțional" că instalația în cauză participă la sistemul DSD.

186 Prevederile contractului de servicii privind marca Der Grüne Punkt nu permit, așadar, să se stabilească faptul că aplicarea acestei mărci pe o instalație de colectare are drept efect împiedicarea faptului ca această instalație să servească pentru alte scopuri.

187 În al doilea rând, nicio prevedere din decretul privind ambalajele nu impune identificarea instalațiilor de colectare în funcție de sistemul utilizat. *A fortiori*, nicio dispoziție din decret nu permite să se afirme că instalațiile de colectare astfel identificate trebuie să fie rezervate unui singur sistem, cu scopul de a evita situația în care consumatorul se poate înșela cu privire la identitatea sistemului care colectează și valorifică ambalajul pe care îl depune în acel loc. Pe de altă parte, în privința importanței acordate aplicării logoului Der Grüne Punkt pe ambalaje – una dintre posibilitățile oferite la punctul 4 alineatul (2) a doua teză din anexa I la articolul 6 din decret pentru a permite consumatorului să identifice participarea ambalajului în cauză la un sistem colectiv (a se vedea punctul 6) –, Tribunalul a dispus, în Hotărârea DSD/Comisia, T-151/01, punctul 133, că, din moment ce atingerea ratelor de recuperare prevăzute în decret și repartizarea cantităților de ambalaje între sisteme se face pe baza maselor respectivelor materiale, iar nu în funcție de ambalajele ca atare, fie că acestea poartă sau nu logoul Der Grüne Punkt, acesta din urmă nu are rolul și importanța pe care i le acordă reclamanta. Astfel, un producător sau un distribuitor de ambalaje care decide să încredințeze întreprinderii DSD preluarea și recuperarea unei părți din ambalajele pe care le comercializează în Germania și să asigure el însuși, prin intermediul unui sistem individual, sau să încredințeze unui alt sistem colectiv preluarea și recuperarea celeilalte părți din aceste ambalaje, trebuie doar să repartizeze cantitățile de material între diferitele sisteme în cauză și să respecte condițiile de identificare prevăzute în decret, fără a se preocupa să definească în mod concret comportamentul consumatorului final, după cum susține reclamanta.

188 În acest context, dispozițiile decretului nu permit să se stabilească faptul că aplicarea mărcii Der Grüne Punkt pe o instalație de colectare sau pe un ambalaj destinat a fi returnat de sistemul DSD are ca efect împiedicarea utilizării în comun a instalațiilor de colectare.

189 În al treilea rând, trebuie să se ia în considerare faptul, care reiese din dosar, că instalațiile de colectare utilizate de sistemul DSD nu poartă toate logoul Der Grüne Punkt. Este, așadar, legitim să se considere că, în stadiul depozitării de ambalaje în instalațiile de colectare, consumatorii nu asociază aceste instalații cu marca Der Grüne Punkt, ci cu tipul de ambalaj (ambalaje de vânzare) și mai ales cu tipul de material din care sunt fabricate acestea (materiale ușoare, hârtie/carton, sticlă etc.), ce trebuie să fie depus în diferitele tipuri de instalații de colectare. În această privință, reclamanta nu demonstrează că se acordă importanță de către consumator faptului că DSD, iar nu un alt sistem colectiv, este însărcinat cu preluarea și eliminarea unui ambalaj. Consumatorul poate, desigur, să se preocupe de mediu, dar, în măsura în care toate sistemele colective sunt supuse acelorași obligații, problema de a ști care sistem se va ocupa în mod concret de preluare și de recuperare nu pare a fi determinantă. Or, niciuna dintre aceste obligații nu este afectată de utilizarea în comun a instalațiilor de colectare existente. La fel, reclamanta nu contestă faptul că ambalajele din hârtie și din carton sunt colectate în aceleași instalații ca și tipăriturile (ziare și reviste) care sunt în sarcina autorităților locale, iar nu a sistemului DSD. Or, reclamanta nu susține, cu privire la acest punct, că, din faptul eventualei aplicări a mărcii Der Grüne Punkt pe aceste instalații, consumatorii ar considera că sistemul DSD își asumă responsabilitatea colectării și valorificării tipăriturilor.

190 În consecință, poate părea suficient, pentru a evita orice risc de confuzie pentru consumator, să se indice pe instalațiile de colectare în comun că ambalajele sunt recuperate pentru sistemul DSD și pentru unul sau mai multe alte sisteme colective concurente, fără să fie totuși necesar să se interzică orice utilizare în comun a acestor instalații de colectare, după cum susține reclamanta.

191 În ultimul rând, trebuie arătat că nici prima obligație, nici constrângerile tehnice ale utilizării în comun a instalațiilor de colectare nu impun concurenților DSD să fie autorizați de aceasta pentru a utiliza marca Der Grüne Punkt. Poate fi, așadar, admis ca instalațiile de colectare în comun să fie lipsite de orice logo sau indicație ori, din

contră, ca fiecare sistem să atașeze acestora o modalitate de identificare. Prin urmare, nu se poate susține că prima obligație impune DSD să acorde concurenților săi o licență obligatorie gratuită a mărcii Der Grüne Punkt.

192 Reiese din cele ce precedă că prima obligație nu poate fi considerată disproporționată pe motiv că ar afecta în mod excesiv rolul mărcii Der Grüne Punkt în cadrul sistemului DSD.

d) Cu privire la efectele primei obligații asupra dreptului de acces la instanțele naționale

Argumentele părților

193 Reclamanta arată că prima obligație îi interzice să „împiedice" întreprinderile de colectare să încheie contracte de utilizare în comun cu concurenții săi. Un asemenea obstacol ar putea fi constituit din faptul că DSD ar putea să acționeze împotriva acestor întreprinderi de colectare în fața autorităților sau a instanțelor naționale, pentru a susține incompatibilitatea cu decretul a utilizării în comun a instalațiilor de colectare. În această ipoteză, prima obligație ar fi, așadar, incompatibilă cu dreptul fundamental de acces la justiție prevăzut la articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Hotărârea Curții din 15 mai 1986, Johnston, 222/84, Rec., p. 1651, punctele 17 și 18, Hotărârea Tribunalului din 17 iulie 1998, ITT Promedia/Comisia, T-111/96, Rec., p. II-2937, punctul 60).

194 Comisia arată că prima obligație nu împiedică reclamanta să supună unui tribunal administrativ german problema compatibilității utilizării în comun a instalațiilor de colectare cu decretul privind ambalajele (a se vedea în acest sens Hotărârea Verwaltungsgerichtshof Kassel din 20 august 1999 și Hotărârea Verwaltungsgericht Gießen din 31 ianuarie 2001). Pe de altă parte, ar reveni instanțelor comunitare sarcina de a examina legalitatea angajamentului și a obligațiilor.

Aprecierea Tribunalului

195 În esență, reclamanta afirmă că prima obligație o împiedică să susțină, în fața instanțelor și a autorităților naționale germane, că utilizarea în comun a instalațiilor de colectare este contrară decretului.

196 Or, prima obligație nu poate fi interpretată în acest sens. Aceasta impune DSD, într-adevăr, să nu împiedice utilizarea în comun a instalațiilor de colectare de către sistemele colective concurente. Tribunalul a hotărât mai sus că această obligație este conformă cu articolul 81 alineatul (3) CE și cu articolul 8 din Regulamentul nr. 17 (a se vedea punctul 151), întrucât aceasta este necesară pentru a permite menținerea concurenței pe piețele colectării ambalajelor de la consumatori și a organizării preluării și a recuperării ambalajelor de la consumatori.

197 Cu toate acestea, prima obligație nu împiedică DSD să introducă o acțiune în fața unei instanțe sau a unei autorități naționale pentru a se opune utilizării în comun a instalațiilor de colectare care îi este impusă în cadrul deciziei de exceptare. DSD păstrează, așadar, posibilitatea de a se opune utilizării în comun a instalațiilor de colectare ale cocontractanților săi, prin invocarea încălcării decretului german privind ambalajele sau a altor prevederi naționale. În același timp, chiar dacă DSD

dispune de această posibilitate, nu poate totuși să facă abstracție de faptul că o asemenea acțiune ar putea fi considerată de către Comisie ca încălcând obligația care i-a fost impusă pentru a garanta decizia de exceptare, în conformitate cu dispozițiile de drept comunitar aplicabile. În plus, trebuie amintit că, atunci când instanțele naționale se pronunță cu privire la acordurile sau la practicile care fac deja obiectul unei decizii a Comisiei, acestea nu pot să adopte decizii contrare deciziei Comisiei, chiar dacă aceasta este în contradicție cu decizia unei instanțe naționale care se pronunță în primă instanță (Hotărârea Curții din 14 decembrie 2000, Masterfoods și HB, C-344/98, Rec., p. I-11369, punctul 52).

198 Dreptul fundamental de acces la justiție invocat de DSD nu poate, așadar, să aibă drept consecință autorizarea acesteia să nu respecte o decizie adoptată în temeiul dreptului comunitar.

199 Reiese din cele ce precedă că prima obligație nu poate fi considerată disproporționată pe motiv că ar lipsi DSD de dreptul de a introduce o acțiune în fața instanțelor și a autorităților naționale.

5. *Concluzii cu privire la primul motiv*

200 Reiese din cele ce precedă că prima obligație împiedică reclamanta să obstrucționeze accesul sistemelor colective concurente la instalațiile de colectare ale cocontractanților săi. Această obligație se întemeiază pe voința Comisiei de a garanta accesul sistemelor concurente ale DSD pe piața colectării de la consumatori și, pe cale de consecință, pe piața organizării preluării și recuperării de la consumatori. Niciun argument prezentat de reclamantă în cadrul primului motiv nu este de natură să pună sub semnul întrebării această concluzie.

201 În consecință, primul motiv trebuie să fie respins în totalitate în ceea ce privește sistemele colective.

202 Pe de altă parte, pentru a răspunde argumentelor DSD cu privire la acest punct, Tribunalul consideră necesar să reamintească (a se vedea punctul 121) că noțiunea „concurenți ai DSD" utilizată pentru a defini domeniul de aplicare al primei obligații nu vizează sistemele individuale, dat fiind că reiese din decizie că aceste sisteme nu intervin decât în mod marginal pe pieţele relevante şi că ele dispun, în aceste ipoteze de suprapunere, de posibilități suficiente de acces la întreprinderi sau la instalații de colectare diferite de cele utilizate de sistemul DSD.

203 În consecință, întrucât prima obligație nu vizează sistemele individuale, nu este necesar ca Tribunalul să se pronunțe asupra argumentelor invocate de reclamantă cu privire la acest punct.

B — *Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (a) din decizia atacată încalcă articolul 86 alineatul (2) CE*

1. *Argumentele părților*

204 Reclamanta arată că desfășoară activitățile de colectare şi de recuperare a ambalajelor pe întreg teritoriul german, inclusiv în regiunile rurale neatractive, în scopul protecției mediului. Reclamanta amintește, de asemenea, că sistemul DSD a fost aprobat de autoritățile competente din toate landurile. Or, potrivit reclamantei, aceste acorduri au ca efect să îi încredințeze un serviciu de interes economic general în sensul articolului 86 alineatul (2) CE. În această privință, reclamanta precizează că este lipsit de importanță faptul că orice operator al unui sistem colectiv poate fi

agreat de autoritățile unui land, deoarece articolul 86 alineatul (2) CE se referă numai la asumarea unui serviciu de interes economic general, și nu la prezența drepturilor speciale sau exclusive, în sensul articolului 86 alineatul (1) CE. În acest context, reclamanta susține că realizarea obligațiilor de garanție încredințate DSD (colectarea regulată de pe întreg teritoriul, ratele de recuperare și dovada fluxurilor cantitative) ar fi amenințată de utilizarea în comun a instalațiilor de colectare prevăzută de prima obligație, întrucât aceasta ar risca să pună sub semnul întrebării acordul sistemului DSD. În plus, o asemenea utilizare în comun ar conduce la denaturări ale concurenței în detrimentul DSD, permițând concurenților DSD să paraziteze sistemul acesteia. În consecință, regulile privind concurența enunțate la articolul 81 CE nu ar trebui să se aplice în cazul în speță, în măsura în care acestea ar împiedica îndeplinirea misiunii speciale care a fost încredințată DSD.

205 Comisia și Landbell subliniază că reclamanta nu aduce nicio dovadă a amenințării reprezentate de utilizarea în comun în privința activității sale sau în privința unei pretinse misiuni în legătură cu un serviciu de interes economic general, întrucât această utilizare în comun nu împiedică cu nimic întreprinderile de colectare utilizate de DSD. Landbell arată de asemenea că faptul de a deservi regiunile rurale neatractive face parte integrantă din serviciul solicitat de clienții sistemelor colective care cer să poată beneficia de o colectare pe întreg teritoriul în cauză, pentru a fi scutiți de propriile obligații conform decretului.

2. *Aprecierea Tribunalului*

206 Potrivit articolului 86 alineatul (2) CE, întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general se supun normelor tratatului și, în special, regulilor de concurență, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată. Acest articol prevede, de asemenea, că dezvoltarea schimburilor comerciale nu trebuie să fie afectată într-o măsură care contravine intereselor Comunității.

207 În speță, trebuie arătat că, și în cazul în care se presupune că reclamantei i s-ar fi încredințat un serviciu de interes economic general în sensul articolului 86 alineatul (2) CE, în același mod ca și toate sistemele colective omologate de autoritățile landurilor, nu este mai puțin adevărat că riscul unei atingeri aduse acestei misiuni prin decizia atacată nu este demonstrat.

208 Într-adevăr, contrar celor susținute de reclamantă în cadrul prezentului motiv, obligația impusă DSD de a nu împiedica întreprinderile de colectare să încheie cu concurenții DSD contracte prin care aceștia să fie autorizați să își utilizeze recipientele și alte instalații de colectare și de triere a ambalajelor și să onoreze aceste contracte nu permite, în niciun fel, să se stabilească faptul că în decizia atacată se periclitează realizarea, în condiții acceptabile din punct de vedere economic, a serviciului de preluare și de recuperare încredințat sistemului DSD.

209 În special, niciun element prezent în dosar nu permite să se concluzioneze că decizia atacată riscă să nu mai permită DSD să colecteze, în mod regulat, ambalajele pe întreg teritoriul german, să nu atingă ratele de recuperare impuse în decret sau să nu furnizeze dovada fluxurilor cantitative cerute în temeiul decretului menționat. În mod similar, Tribunalul a concluzionat deja, în cadrul primului motiv, că reclamanta nu a demonstrat că punerea în aplicare a primei obligații risca să conducă la denaturarea concurenței în detrimentul său.

210 Prin urmare, al doilea motiv trebuie să fie respins.

C — Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (b) din decizia atacată încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și articolul 86 alineatul (2) CE

211 Reclamanta susține că obligația înscrisă la articolul 3 litera (b) din decizia atacată (denumită în continuare „a doua obligație"), potrivit căreia „DSD nu poate să impună întreprinderilor de colectare care au încheiat cu concurenți ai DSD contracte privind utilizarea în comun a recipientelor și a altor instalații de colectare și de triere a ambalajelor de vânzare uzate, ca acestea să facă dovada cantităților de ambalaje care nu au fost colectate în cadrul sistemului DSD", încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și articolul 86 alineatul (2) CE. Reclamanta trimite, în această privință, la argumentele dezvoltate anterior în cadrul primului și al celui de al doilea motiv.

212 Pe de altă parte, reclamanta arată că, în decretul privind ambalajele, autoritățile germane îi impun să recupereze „cantitatea de ambalaje efectiv colectată" [a se vedea secțiunea 1 alineatul (5) din anexa I la articolul 6 din decret] și că, pentru a oferi dovada aferentă acestei cantități, aceasta solicită întreprinderilor de colectare să îi indice în fiecare lună „cantitățile colectate". A doua obligație impune totuși DSD să nu ceară acestor întreprinderi de colectare să îi furnizeze dovezi aferente „cantităților de ambalaje care nu au fost colectate în cadrul sistemului DSD" în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare. Potrivit deciziei atacate, această obligație ar fi necesară „[c]u scopul de a permite concurenților DSD să utilizeze în mod liber cantitățile de ambalaje colectate în contul lor în cadrul [unei] utilizări în comun a instalațiilor de colectare" [considerentul (182) al deciziei atacate]. În acest context, reclamanta arată că obiectul celei de a doua obligații este acela de a garanta ca, în caz de utilizare în comun, cantitățile colectate să nu fie utilizate pentru a proba fluxurile cantitative tratate de DSD, ci să fie, din contră, atribuite concurenților. Din această cauză, această obligație nu ar trebui să excludă posibilitatea ca DSD să ceară întreprinderilor de colectare să îi furnizeze datele referitoare la ansamblul ambalajelor colectate în instalațiile de colectare pentru a putea face dovada cantităților colectate.

213 Tribunalul arată, mai întâi, că reclamanta nu prezintă, în al treilea motiv, argumente noi sau specifice susceptibile să indice în ce mod a doua obligație încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și articolul 86 alineatul (2) CE. În aceste condiții, al treilea motiv trebuie să fie respins pentru aceleași motive ca și cele care au fost expuse în cadrul primului și al celui de al doilea motiv.

214 Pe de altă parte, Tribunalul constată că, în cadrul ședinței, Comisia și DSD au căzut de acord cu privire la interpretarea care trebuie dată conținutului celei de a doua obligații definite la articolul 3 litera (b) din decizia atacată.

215 Astfel, în lumina pledoariilor și a răspunsurilor date de părți la întrebările adresate în cadrul ședinței, Tribunalul consideră că, dacă, potrivit celei de-a doua obligații, DSD nu poate solicita întreprinderilor de colectare să îi furnizeze informații referitoare la cantitățile de ambalaje care au fost colectate în cadrul unui sistem colectiv concurent, DSD păstrează totuși posibilitatea de a solicita întreprinderilor respective să îi furnizeze informațiile cerute, pentru ca aceasta să facă dovada cantităților colectate de sistemul DSD. Acest drept la informare este, de altfel, prevăzut, în mod expres, în considerentul (175) al deciziei atacate.

216 Întrebată cu privire la acest aspect în cadrul ședinței, Comisia a indicat că a doua obligație nu împiedica reclamanta să afle cantitatea totală de ambalaje colectate de întreprinderile de colectare, nici partea din aceste ambalaje care revine DSD, arătând că ceea ce este important ține, în mod esențial, de faptul că DSD nu caută să îi fie atribuite cantitățile de ambalaje colectate de aceste întreprinderi de colectare în contul unui sistem concurent. Această poziție a Comisiei este adoptată și de reclamantă (a se vedea punctul 212).

217 În aceste condiții, a doua obligație trebuie interpretată în sensul că, pe de o parte, DSD nu poate impune întreprinderilor de colectare, care sunt cocontractanții săi conform contractului de servicii, ca acestea să îi atribuie cantitățile de ambalaje colectate în contul unui sistem concurent și, pe de altă parte, că această obligație nu împiedică DSD să afle cantitatea totală de ambalaje colectate de întreprinderile de colectare, precum și partea din aceste ambalaje care revine DSD.

D — *Cu privire la al patrulea motiv, legat de cererea de anulare a angajamentului reprodus în considerentul (72) al deciziei atacate și întemeiat pe încălcarea dreptului fundamental de acces la justiție*

1. *Argumentele părților*

218 Reclamanta amintește că, la solicitarea Comisiei, și-a asumat angajamentul de a „renunța să se îndrepte împotriva VfW, precum și în alte cazuri similare, cu acțiuni pentru încetarea utilizării de tipul celor descrise în Hotărârea [pronunțată de Landgericht Köln] la 18 martie 1997" [considerentul (72) al deciziei atacate], ca urmare a unei acțiuni introduse de DSD pentru a se opune utilizării gratuite a instalațiilor de colectare ale sistemului DSD de către VfW. Potrivit reclamantei, acest angajament este incompatibil cu dreptul fundamental al liberului acces la justiție (Hotărârea ITT Promedia/Comisia, citată anterior, punctul 60). Această încălcare ar fi cu atât mai gravă, cu cât o acțiune pentru încetarea utilizării intentată de DSD împotriva unuia dintre concurenții săi nu ar fi „în mod evident lipsită de orice temei" și, prin urmare, abuzivă, conform dreptului german (Hotărârea ITT Promedia/Comisia, citată anterior, punctul 56). Într-adevăr, reiese din hotărârea pronunțată de Landgericht Köln că DSD ar putea să ceară în justiție în mod valabil, în temeiul legii germane privind concurența neloială, ca VfW să nu poată utiliza, cu titlu gratuit, instalațiile de colectare finanțate de DSD. Potrivit acestei hotărâri, utilizarea în comun a acestor instalații de colectare ar necesita acordul DSD și plata unui „fel de redevență" direct către DSD.

219 Comisia, susținută de Landbell, observă că reclamanta critică un angajament oferit pentru a răspunde observațiilor adresate Comisiei de mai mulți terți, potrivit cărora DSD, contrar angajamentului reprodus în considerentul (71) al deciziei atacate, nu ar permite accesul liber la instalațiile de colectare ale cocontractanților săi. Comisia arată că, dacă reclamanta nu poate să împiedice întreprinderile de colectare să autorizeze utilizarea în comun a instalațiilor lor, aceasta nu are nici dreptul de a interzice această utilizare în comun unui concurent.

2. *Aprecierea Tribunalului*

220 Trebuie amintit că, ulterior publicării comunicării în Jurnalul Oficial anunțând intenția Comisiei de a se declara în favoarea diferitelor contracte privind sistemul DSD, mai mulți terți interesați au indicat Comisiei că, în ciuda angajamentelor asumate de DSD în acest stadiu al procedurii administrative în ceea ce privește posibilitatea oferită terților de a accede liber la instalațiile de colectare ale cocontractanților săi, DSD s-a opus în justiție utilizării în comun a acestor instalații. Astfel, Hotărârea Landgericht Köln din 18 martie 1997 arăta clar voința DSD de a se opune unui sistem individual, VfW, care dorea să poată avea acces gratuit la instalațiile de colectare utilizate de sistemul DSD în anumite spitale germane.

221 În acest context, Comisia a indicat DSD, printr-o scrisoare din 21 august 1997, că un comportament ce împiedica terții să utilizeze instalațiile de colectare ale cocontractanților săi putea intra sub incidența articolului 82 CE și a subliniat importanța pe care o putea avea acest comportament în privința procedurii de exceptare, în măsura în care, conform celei de a patra condiții enunțate la articolul 81 alineatul (3) CE, un acord notificat cu scopul exceptării nu trebuie să ofere posibilitatea de a elimina concurența în ceea ce privește o parte semnificativă a produselor în cauză.

222 După această luare de poziție, DSD a prezentat următorul angajament – reprodus la considerentul (72) al deciziei atacate – cu scopul de a răspunde preocupărilor expuse de Comisie în scrisoarea sa din 21 august 1997:

„[DSD] este dispusă să renunțe să se îndrepte împotriva VfW, precum și în alte cazuri similare, cu acțiuni pentru încetarea utilizării de tipul celor descrise în Hotărârea pronunțată de Landgericht Köln la 18 martie 1997. Exercițiul dreptului la informare și al dreptului la despăgubire rămâne posibil față de întreprinderile de colectare legate prin contract de [DSD]."

223 În această privință, nu poate fi susținut că un asemenea angajament constituie o încălcare a dreptului DSD de a avea acces la justiție. Într-adevăr, DSD a propus în mod liber acest angajament Comisiei, pentru a evita ca instituția să acționeze ca urmare a scrisorii din 21 august 1997. Așadar, din proprie inițiativă, conform principiului potrivit căruia este posibil să se renunțe la invocarea unui drept de care se dispune și în deplină cunoștință de cauză, DSD a indicat Comisiei, în esență, că renunță la introducerea de acțiuni în fața instanțelor germane pentru a contesta acordurile susceptibile să intervină între întreprinderile de colectare care au încheiat un contract de servicii cu DSD și diferitele sisteme care ar putea fi interesate de utilizarea în comun a instalațiilor de colectare ale acestor întreprinderi.

224 Mai mult, trebuie arătat că renunțarea efectuată de DSD în angajamentul reprodus în considerentul (72) nu este făcută fără o contraprestație din partea Comisiei.

225 Astfel, este incontestabil că, în urma angajamentului oferit de DSD, Comisia nu a declanșat procedura întemeiată pe articolul 82 CE, spre deosebire de ceea ce s-a

întâmplat în cazul contractului de utilizare a logoului, caz în care Comisia a declanșat o astfel de procedură, ca urmare a observațiilor cu privire la comunicarea din Jurnalul Oficial prezentate de terții interesați.

226 La fel, este de necontestat luarea în considerare de către Comisie a angajamentului oferit de DSD de a nu examina mai detaliat existența unei eventuale probleme concurențiale în ceea ce privește, de exemplu, accesul sistemelor individuale la instalațiile de colectare în spitalele din Germania sau pe alte segmente de piață. Într-adevăr, o asemenea analiză ar fi putut fi necesară pentru a permite Comisiei să examineze incidența pe care o putea avea comportamentul DSD în cadrul cauzei care a determinat pronunțarea Hotărârii Landgericht Köln la 18 martie 1997 cu privire la analiza contractului de servicii în cadrul articolului 81 alineatele (1) și (3) CE. În speță, analiza Comisiei cu privire la acest punct rămâne neclară, chiar dacă decizia indică faptul că părea posibil ca un spital să aibă mai multe instalații de colectare în cadrul său [considerentul (128) al deciziei atacate]. Această afirmație nu poate fi prezumată din rezultatul pe care l-ar fi putut avea o eventuală analiză detaliată a condițiilor concurențiale în domeniul colectării ambalajelor livrate spitalelor.

227 În aceste condiții, Comisia a considerat, în mod întemeiat, conform articolului 81 alineatul (3) CE și articolului 8 din Regulamentul nr. 17, că nu putea accepta angajamentul oferit de DSD în ceea ce privește accesul sistemelor colective la instalațiile de colectare ale cocontractanților DSD, și că aceasta trebuia să meargă mai departe și să însoțească decizia de exceptare cu o obligație care să îi permită să garanteze că, prin contractul de servicii, DSD nu va putea să elimine concurența de pe piețele în cauză.

228 Cu privire la acest punct, faptul că prima obligație nu vizează sistemele individuale, întrucât nu este necesar să se garanteze accesul acestor sisteme la instalațiile de colectare ale cocontractanților DSD din cauza soluțiilor alternative oferite de întreprinderile de colectare care nu au încheiat un contract de servicii cu DSD [a se vedea punctele 120-129 și considerentul (159) al deciziei atacate], nu permite să se

concluzioneze că angajamentul reprodus în considerentul (72) al deciziei atacate este ilegal, întrucât nu răspunde unei probleme de concurență identificate în cadrul deciziei atacate. Într-adevăr, acest angajament este expresia unei logici diferite de cea care a condus Comisia la adoptarea primei obligații. În timp ce această obligație are drept obiect garantarea realizării celei de a patra condiții enunțate în articolul 81 alineatul (3) CE, și anume prevenirea eliminării concurenței de pe piețele în cauză prin contractul de servicii, angajamentul vizează doar facilitarea sarcinii Comisiei atunci când aceasta este chemată să pronunțe o atestare negativă sau o exceptare. Or, după cum este indicat mai sus la punctele 225 și 226, angajamentul oferit de DSD a permis Comisiei să evite să analizeze întrebările care puteau, ele însele, să pună sub semnul întrebării decizia atacată sau să determine declanșarea unei proceduri în temeiul articolului 82 CE.

229 Reiese din cele ce precedă că angajamentul oferit de reclamantă, reprodus la considerentul (72) al deciziei atacate, nu aduce atingere dreptului său de acces la justiție, în măsura în care a fost adoptat de DSD în cunoștință de cauză, cu scopul de a obține din partea Comisiei încetarea examinării întrebărilor susceptibile să conducă la declanșarea unei proceduri în temeiul articolului 82 CE sau să conteste analiza sa în cadrul articolului 81 CE.

230 În consecință, al patrulea motiv trebuie să fie respins.

231 Reiese din ansamblul celor ce precedă că acțiunea trebuie să fie respinsă în totalitate, atât în ceea ce privește prima și a doua obligație, cât și în ceea ce privește întreaga decizie atacată sau doar angajamentul reprodus la considerentul (72) al deciziei atacate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

232 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Cu toate acestea, în temeiul articolului 87 alineatul (3) din același regulament, Tribunalul poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli, în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau mai multe capete de cerere. În speță, Tribunalul consideră că interpretarea dată conținutului primei obligații, în sensul în care aceasta privește doar sistemele colective concurente ale DSD, iar nu sistemele individuale, și conținutului celei de-a doua obligații conduce la admiterea în parte a capetelor de cerere prezentate de reclamantă cu privire la aceste puncte. În consecință, Tribunalul consideră că se realizează o justă apreciere a circumstanțelor speței prin obligarea Comisiei la plata unui sfert din cheltuielile de judecată ale reclamantei și a unui sfert din propriile cheltuieli de judecată. Reclamanta suportă trei sferturi din propriile cheltuieli de judecată, trei sferturi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Landbell.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera întâi)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) **Obligă reclamanta, Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, la plata a trei sferturi din propriile cheltuieli de judecată, trei sferturi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie, precum și la plata cheltuielilor de judecată efectuate de Landbell AG für Rückhol-Systeme.**

3) **Obligă Comisia la plata unui sfert din propriile cheltuieli de judecată, precum și unui sfert din cheltuielile de judecată efectuate de reclamantă.**

García-Valdecasas Cooke Labucka

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 24 mai 2007.

Grefier

E. Coulon

Președinte

J. D. Cooke

Cuprins

Cadrul juridic ..... II - 1696

A — Decret privind prevenirea producerii de deșeuri de ambalaje ..... II - 1696

B — Sistem colectiv al Der Grüne Punkt — Duales System Deutschland GmbH, contract de utilizare a logoului și contract de servicii ..... II - 1699

Situația de fapt ..... II - 1700

Decizia atacată ..... II - 1702

A — Cu privire la relația contractuală dintre DSD și întreprinderile de colectare ... II - 1703

B — Apreciere privind articolul 81 alineatul (1) CE ..... II - 1704

1. Cu privire la clauza de exclusivitate în favoarea întreprinderii de colectare II - 1704

2. Cu privire la accesul la instalațiile întreprinderilor de colectare ..... II - 1706

C — Apreciere privind articolul 81 alineatul (3) CE ..... II - 1708

D — Obligații impuse de Comisie pentru a însoți decizia de exceptare ..... II - 1710

E — Concluzii ..... II - 1711

F — Dispozitiv ..... II - 1712

Procedura și concluziile părților ..... II - 1714

În drept ..... II - 1716

A — Cu privire la primul motiv, întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (a) din decizia atacată încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și principiul proporționalității ..... II - 1716

1. Cu privire la necesitatea de a obține acordul DSD în caz de utilizare în comun a instalațiilor de colectare ..... II - 1717

a) Argumentele părților ..... II - 1717

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 1719

2. Cu privire la primul aspect, întemeiat pe absența necesității utilizării în comun a instalațiilor de colectare ..... II - 1725

a) Argumentele părților ..... II - 1725

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 1728

i) Cu privire la necesitatea utilizării în comun de către sistemele colective concurente ..... II - 1729

ii) Cu privire la pretinsa necesitate a utilizării în comun pentru sistemele individuale ..... II - 1735

3. Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe imposibilitatea de a impune o obligație pentru a remedia o eventuală încălcare a articolului 81 alineatul (1) CE și a articolului 82 CE ..... II - 1740

a) Argumentele părților ..... II - 1740

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 1743

i) Cu privire la admisibilitate ..... II - 1743

ii) Cu privire la fond ..... II - 1744

4. Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității ..... II - 1748

a) Cu privire la pretinsa încălcare a decretului privind ambalajele ..... II - 1749

Argumentele părților ..... II - 1749

Aprecierea Tribunalului ..... II - 1750

b) Cu privire la riscul de denaturare a concurenței în detrimentul DSD .. II - 1754

Argumentele părților ..... II - 1754

Aprecierea Tribunalului ..... II - 1755

c) Cu privire la pretinsa afectare a funcției mărcii Der Grüne Punkt ..... II - 1756

Argumentele părților ..... II - 1756

Aprecierea Tribunalului ..... II - 1759

d) Cu privire la efectele primei obligații asupra dreptului de acces la instanțele naționale ..... II - 1762

Argumentele părților ..... II - 1762

Aprecierea Tribunalului ..... II - 1763

5. Concluzii cu privire la primul motiv ..... II - 1764

B — Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (a) din decizia atacată încalcă articolul 86 alineatul (2) CE ..... II - 1765

1. Argumentele părților ..... II - 1765

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 1766

C — Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe faptul că obligația înscrisă la articolul 3 litera (b) din decizia atacată încalcă articolul 81 alineatul (3) CE și articolul 86 alineatul (2) CE ..... II - 1768

D — Cu privire la al patrulea motiv, legat de cererea de anulare a angajamentului reprodus în considerentul (72) al deciziei atacate și întemeiat pe încălcarea dreptului fundamental de acces la justiție ..... II - 1770

1. Argumentele părților ..... II - 1770

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 1771

Cu privire la cheltuielile de judecată ..... II - 1775